D 106

mokslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1974 METAI

LAPKRIČIO MĖN. 30 D. / NOVEMBER 30, 1974

PART TWO — Nr. 280 (48)

Šiame numery

Apie medalius ir Volgos bučiuotojus.
Daugiatomis Lietuvių foto archyvo projektas.
O kaip su evoliucija mene?
Naujokaičio "Lietuvių literatūros istorija".
Keramikė E. Marčiulionienė.
Aldonos Kepalaitės koncertas.
Petras Maldeikis — sukaktuvininkas.

Kertinė paraštė

APIE MEDALIUS IR VOLGOS BUČIUOTOJUS

Šiemet Lietuva verčiama švęsti išvadavimo iš hitlerinių grobikų trisdešimtmetį. Žurnalas "Kultūros barai" (74, Nr. 9) ta proga įdėjo pakilų straipsnį "Per Lietuvą ritasi šventės banga". Ironiškai antraštės "banga" primena neišvengiamą raudonųjų grobikų antplūdį, nustūmusį į Vakarus, į miškus ir į Sibiro katorgą šimtus tūkstančių lietuvių. Tai bent šventė!

Žurnale spausdinami iškilmių vaizdai Vilniuje. Štai posėdis sporto rūmuose. Garbės prezidiumo centre įtaisytas šmėkliškai baltas Lenino biustas Už ilgo stalo keliomis eilėmis rikiuojasi Maskvos patikėtiniai. Stovėdami klausosi himno: "Partija Lenina, partija Stalina, mudraja partija bolševikov".

Šitų "mudrecų" priskaičiuotina iki šimto. Visi nuožmūs, tituluoti, įtakingi. Daug plikų. Deja, nežiūrint nuolat skelbiamos vyrų ir moterų lygybės, išrinktųjų galvų tarpe tesimato tik dvi moteriškos. Taigi vos 2%. Priežastis psichologinė: tradicinis plikių nepasitikėjimas ilgu plauku

•

Kitoje nuotraukoje — Lenino prospektu paraduoja karo veteranai. Kuklūs herojai. Krūtinės apkabinėtos ordinais, žvaigždėmis, medaliais. Kai kurie atrodo kaip viešbučių durininkai. Neša gėlių puokštes ir šypsosi, lyg norėdami pasakyti: Lietuva mūsų, o mes rusų.

Žmonės kaip žmonės, niekas jiems tų medalių nepavydi. Vis dėlto retas lietuvis tuomet troško jų įsivėlimo į tą priklų "išvadavimo" žygį, kai vieni grobikai buvo pakeisti dar blogesniais. Jau pats prospekto pavadinimas įrodo jų kovų beprasmybę

•

Trečioje nuotraukoje — žmonės deda gėles ant Lenino (!) paminklo papėdės. Į akis sminga įdomus faktas: išskyrus kelis vaikus, minią sudaro daugiausia vidutinio amžiaus žmonės — sostinės įstaigų tarnautojai, matyt, atėję iš reikalo. Visiškai nesimato jaunimo. Suprantama, jaunimas nelinkęs veidmainiauti ir puokštėmis glostyti kruviną pavergėjo akmenį. Jaunimas galvoja: Leniną rusai galėjo pasilaikyti Maskvoje ar Leningrade, o mums palikti savuosius didvyrius, tikrai mylėjusius Lietuvą ir daug gero jai padariusius.

•

Kalbant apie medalius, verta paminėti neseniai "Pravdoje" spausdintą satyrinį straipsnį, nukreiptą prieš (o, stebukle!) medalių maniją T. Sąjungoj. Pasirodo, kasmet 99 fabrikai pagamina 46 milijonus įvairių ant krūtinės kabinamų dzinguliukų. Sovietijoje medaliais apdovanojami ne vien didvyriai bei kosmonautai, ne vien partinės bonzos, ne vien melžėjos bei kiaulių šėrikės, bet ir išviečių taisytojai (mūsiškai plamberiai). Pastarųjų medalių pavidalas panašus į tualeto sėdynę

"The Wall Street Journal" dėl to pastebi: "Pravda", besijuokdama iš sovietų medalistų, tuo pačiu įgnybo ir "neklaidingai" partijai. "Juk niekas kitas, o pats Politbiuras sugalvojo pavloginę sistemą, kurioje tarybiniams darbininkams už ypatingą darbą atlyginama ne ypatingomis gėrybėmis, bet beverčiais medaliais".

•

Gyvenant sovietų imperijoje, be abejo, sunku išvengti taikstymosi prie valdžios įnorių. Kartais būtina ir gėlių puokštę padėti nemielam stabui. Maskvos magnatai senuoju papročiu tebereikalauja uodegų vizginimo ir visokių ištikimybės apeigų. Švenčių ceremonialuose liaudis turi nuolat regėti sovietijos didybę: ryžtingą Lenino smakrą, raketas, tankus, kosmonautus, medaliuotas didvyrių krūtines. Regėti ir šlovinti! Šaukti: Tegy-

(Nukelta į antrą pusl.)

AMERIKOS LIETUVIŲ FOTO ENCIKLOPEDIJA

Naujas, daugiatomis Lietuvių foto archyvo projektas

ALGIMANTAS KEZYS, S.J.,
Lietuvių foto archyvo vedėjas

Lietuvių foto archyvo pastangomis yra pradėtas vykdyti nemažos apimties (o gal ir nemažos reikšmės) projektas — leisti anglų kalba informacinius leidinius apie Amerikos lietuvių kultūrą ir jos įnašą į Amerikos gyvenimą. Tai skatina daryti tam tikros priežastys. Šiandienis amerikiečių domėjimasis etniniais klausimais, jų noras pažinti savo pačių tautinius pagrindus. Nesigėdijimas priklausyti savo kilmės etninei grupei verčia mus rimtai pagalvoti apie parūpinimą jų bibliotekoms spausdintos medžiagos apie lietuvių etninį įnašą Amerikai, iškeliant mums būdingus istorinius, sociologinius, kultūrinius bruožus ir surikiuojant galimas temas į atskirus leidinius.

Po poros metų Jungtinės Amerikos Valstybės švęs savo 200 metų nepriklausomybės jubiliejų. Šis jubiliejus skatins amerikiečius gilintis į savo jaunos tautos istoriją, kuri būtinai privers juos su pagarba prisiminti savo margąjį veidą, dar taip neseniai turėjusį ateivišką charakterį. Kiekviena etninė grupė bandys pabrėžti savo suvaidintą rolę; kiekviena turės šiuo tuo pasigirti. Mes, lietuviai, norime neatsilikti. Jau girdisi šioks toks bruzdėjimas. Kalbama apie kokį nors giliai įspūdingą pasirodymą per patį nepriklausomybės paminėjimą — ar savo koncertu, ar kokia paroda, ar šiaip aki patraukiančiu triukšmeliu. Visa tai turi savo vietą, ir reikia tikėtis, kad tai bus įvykdyta. Tik turėtų vienų pasirodymų neužtekti. Šitokią progą reikia gerai išnaudoti, įsiskverbiant ne tik viešąją tos dienos sąmonę, bet ir į ilgiau tveriančią pasąmonę, kuri tūnotų bibliotekose, kolegijose, privačiuose namuose, kuri galėtų būti atgaivinta bet kada ir be didelių pastangų ilgesniame laikotarpyje.

Lietuvių foto archyvas imasi iniciatyvos leisti šiam tikslui *informacinių leidinių seriją*. Vienai temai — viena knyga. Pirmiausia leidinys išeitų lietuvių kalba, kad patys galėtume jį peržiūrėti, pakedenti, tada jau leistume anglų kalba. Būtų gausiai iliustruotas, panašiai kaip amerikoniškosios "Pictorial Encyclopedia". Lietuviškai būtų galima pavadinti "Foto Enciklopedija", arba pilniau tariant —"Amerikos Lietuvių foto enciklopedija".

Jau yra pakviestas vienas kitas redaktorius ir patarėjas, kurie apsiėmė pradėti darbą. Išvardinsiu keletą.

Prof. Juozas Žilevičius redaguoja knygą apie lietuvių muziką, teatrą ir baletą. Apie savo redaguojamą knygą jis rašo: "Kaip redaktorius knygos "Lithauanian Americans in Music, Opera, Theatre and Dance" turiu pasakyti, kas privertė mane imtis šio veikalo redagavimo darbo. Išeivijoje atsirado labai daug išprusintos visuomenės, ir auga didelis būrys akademinio jaunimo. Nors ir sunkiose aplinkybėse, išleista labai daug įvairių leidinių. Jų tarpe labai daug vertingų, bet apie būsimam leidiny minimas meno rūšis informacijų labai maža. Jas papildo tik vienas, kitas atsitiktinis straipsnis periodikoj. Dėl to ėmiausi šio darbo, norėdamas surinkti visas žinias į vieną leidinį, kuriame būtų bendra apžvalga. Norėtųsi, kad jaunasis prieauglis matytų, jog mes turime menui pasišventusių žmonių. Medžiaga jiems bus prieinama, nes leidinys būsiąs abejose kalbose". Muzikos garsų pasaulyje bus pristatyta tarp 400-500 biografijų žmonių, veikiančių muzikos srityje, ar veikusių. Bus pabrėžta Amerikos lietuvių muzikinio kelio istorija —lietuvių vargonininkų veikla, chorų organizavimai, vaidinimai, koncertai, operetės, leidiniai, dainų šventės, Miko Petrausko, A. Vanagaičio veikla. Bus aprašoma Chicagos lietuvių opera, simfoninė muzika; bus bendrai apibūdintas baletas, laisvos išraiškos šokis, tautinis šokis, teatras.

Bendradarbiais pakviesti: A. Adomaitienė (Chicagos Scenos darbuotojų s-gai, prof. V. Jakubėnas (opera, simfoninė muzika), J. Matulaitienė ir Bruno Shotas (tautinis šokis), S. Velbasis ir A. Butkus (baletas), V. Žukauskas (teatras). Darbui talkina Irena Šerelienė.

Kun. dr. Stasys Yla rašo knygą "Lietuvių šeimos tradicijos", kurios turinyje yra tokios temos: I. Šeimos kūrimo vyksmai —Pasiruošimas vedyboms, pažintuvės, piršlybos, pražvalgos, sužadėtuvės, vakarynos; Vestuvių apeigos, nuotakos išleistuvės, marčios sutiktuvės; Kūdikio susilaukus, gimtuvės, krikštynos, atkrikštynės, auklėjimas, brandynos; 2. Šeimos židinio ryšiai — Aplinka, namai, stalas, tėvai; Socialiniai ryšiai, giminystės, bičiulystės, talkos, nelaimės atvejai; Kultūrinis bendravimas, vakaronės, užsiėmimai, darbo dainos, atlaidavimas, vardinės, šeimos sukaktys; Religiniai vyksmai, namų šventinimas, švęstas namų vanduo, namų kryžius, giesmės ir maldos, pirmoji vaikų komunija, kalėdonės; Švenčių papročiai, Kūčių, Kalėdų, Naujų Metų, Trijų Karalių ir t. t. Gyvenimo užbaigtuvės, ligonio lankymas, kunigo sutiktuvės, budynės prie mirusio, atsisveikinimas su mirusiu, žvakių palyda.

Alina Skrupskelienė ėmėsi darbo suredaguoti knygą apie lietuvių išeivijos literatūrą. "Literatūrai skirtas leidinys, sako redaktorė, turės apie 300 puslapių, apims lietuvių grožinę literatūrą. Trumpu, poros puslapių orientaciniu įvadu amerikietis skaitytojas bus supažindintas su mūsų žodžio kūryba. Leidiny bus kiekvieno autoriaus fotografija, trumpa biografinė apybraiža, o apie literatūrinį autoriaus kelią kalbės patys kūriniai ar jų ištraukos. Šiuo metu dar nėra galutinai parinktas pavadinimas šiam literatūriniam leidiniui, kuris užsibrėžęs parodyti ir patį kūrėją, ir jo kūrinį".

Kiti leidiniai rikiuotųsi šalia šių. Leidiniai apie lietuvių dailę, iškiliuosius kūrėjus, amerikinę lietuvių tautosaką ir pan. Po jų (ne chronologine, bet tematine eiga) eitų istorinio pobūdžio knygos, gvildenančios masinį lietuvių įsikūrimą Amerikoje (nuo kurio šimet sueina 100 metų), atskirų kolonijų istoriją, visuomeninio susiklausymo ir susipratimo temas. Ir čia darbas jau pradėtas.

Vladas Būtėnas ir Algimantas Kezys, SJ ruošia veikalą apie Pennsylvanijos angliakasių Lietuvą. Veikalas turės dvejopą veidą: istorinį ir meninį. Istorinis veidas atsispindės tenykščių bažnyčių bei jų detalių, mokyklų, vienuolijų, kapinių, įvairių paminklų, ten sutiktų senovės ir dabarties liudininkų nuotraukose, gi nuotraukas seks Vlado Būtėno tekstas, atskleidžiąs nuotraukoms istorines detales, o taip ir autentiškus pokalbius su praeities ir dabarties liudininkais. Meninis veidas išryškės iš įdomesnių, nors kartais ir labai rūsčių, tenykščių gamtos ir senųjų kasyklų liekanų nuotraukų, jau ne istorinių ar komercinių, bet grynai simbolinių —meninių. Šias menines Pennsylvanijos nuotraukas dar paryškins magistrės Elenos Bradūnaitės surinkta autentiška lietuvių angliakasių tautosaka ar šiaip lyriškai parašytas jos tekstas. Veikalo išleidimą 1,500 dol. auka jau parėmė Pennsylvanijos Lietuvių Kunigų Vienybė, o anksčiau ir prel. Juozas Karalius.

Kalbant apie paskirų lietuvių kolonijų istorijas, būtų galima paimti pavyzdžiu Chicagos lietuvių istoriją. Stabtelėkime prie šios kolonijos kūrimosi ir vystymosi iki pirmojo pasaulinio karo (šiam periodui tinkamai nušviesti reikėtų atskiro tomo). Į Chicagą lietuviai atsikraustė kiek vėliau negu į kitas rytines Amerikos dalis. Pirmieji čia atvyko apie 1870 metus, o jau 1900 metais lietuvių skaičius Chicagoje siekė 14,000. Pirmieji atvykėliai dažniausiai dirbo įvairiose pramonės įmonėse: metalo apdirbimo, ūkio mašinų dalių, elektros reikmenų fabrikuose, skerdyklose bei lengvosios pramonės šakose. Vos radę darbą ir šiaip taip įsikūrę, lietuviai ima ieškoti bendravimo formų — steigti savo parapijas ir draugijas. Tais pačiais 1900 metais Chicagoje jau buvo apie 39 religinio, pašalpinio ir šiaip pasaulietiško pobūdžio draugijų (šv.

(Nukelta į 6 pusl.)

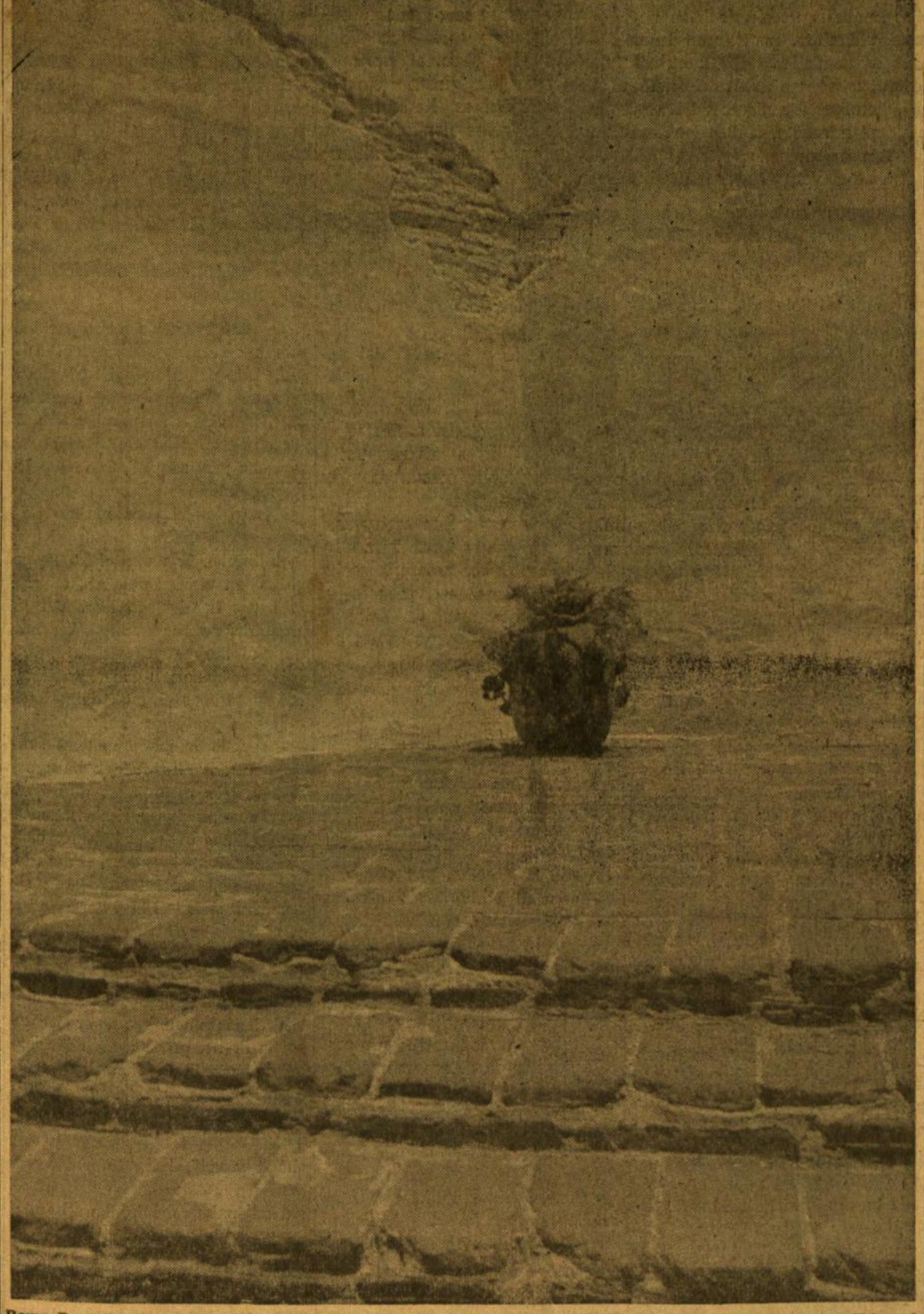

Romo Bartuškos spalvota nuotrauka iš 1974 metų foto parodos, šiuo metu vykstančios Jaunimo centre, Chicagoj. Romo Bartuškos nuotraukos šioje parodoje laimėjo pirmąją premiją (300 dol.) Apie parodą plačiau žiūr. 5 psl.

Kertinė paraštė

(Atkelta iš 1 psl.)

vuoja! Kuo dažniau, tuo geriau. Nuo to, anot Solženicino, puikybės taukais apauga žmonių širdys, kaip kiaulių.

Pasitaiko, kad kai kurie tenykščiai ultra-tarybiniai lietuviai, net inteligentai, bepataikaudami okupantui, visiškai nusivaro nuo koto. Pasiskaitykime, kaip Ignas Pikturna aprašo "K. Baruose" ("Kur beržai balti") lietuvių delegacijos išvyką Pavolgin:

"O štai, Volga, toji rusų upių motulė, viena žemėje. Jos neiškentėme nepabučiavę. Šokome į vandenį, nepaisydami nei amžiaus skirtumo, nei rangų, nei titulų. Mūsų šeimininkas kolūkio "Pamiatj Iljiča" pirmininkas Grigorijus Fiodorovas, impozantiškos stovylos vyras, plačiai rusiškai šypsojosi". Ir taip toliau.

Argi tai ne homeriškas epas!? Įsivaizduokite — Lietuvos žymūnai, norėdami įsiteikti kolūkiečiui Grigorijui Fiodorovui, su drabužiais puola į dumbliną Volgą, bučiuoja, šlakstosi, žvygauja. Iš dėkingumo rusų tautai. Už ką? Už "išvadavimą"? Už Sibirą? Už žudynes? Už persekiojimą? Už okupaciją? Tokį vaizdą matydamas, kiekvienas padorus rusas tikriausiai nusispiaus ir pasakys: "Nastojaščije duraki".

Pikturną ir jo bendrakeleivius galiu pateisinti tik tuo, kad jie prieš Volgos bučiavimą kelias valandas praleido prie vaišių stalo, bekilnodami bičiulystės tostus. Prisilakę bei prisiriję, suprantama, ir metėsi į visokias šelmystes.

Taip ir knieti pacituoti J. Ralio verstos "Odisėjos" dešimtąją giesmę, kur aprašomas Odisėjo draugų likimas Kirkės saloje:

Juosius įvedusi, ji susodino ant
kėdžių ir sėstų,
Padavė sūrio, medaus, sumaišyto su miltais miežiniais,
Šviesiojo pramniškio vyno
įpylė, tuomet į tą valgį
Vaisto prakeikto įmaišė, kad
savo tėvynę užmirštų.
Vos tik jiems uždavė vaisto,
o jie paragavo, netrukus,
Savo lazdelę paėmus, išvarė
visus į kiaulidę.

Jei antikiniai lėbautojai pateko kiaulidėn, tai pavergtos Lietuvos "činai" atsidūrė Volgos glėbyje. Ir vieni, ir kiti žvygavo.

•

Tenepagalvoja šio laikraščio skaitytojai, kad esu rusų tautos niekintojas. Anaiptol. Myliu Puškiną, Gogolį, Čechovą, Bloką, Achmatovą ir daug kitų rasų rašytojų. Su malonumu klausausi jų muzikos. Ant stalo guli A. Solženicino epochinis "The Gulag Archipelago". Rusų tauta yra brangi savo dvasinėmis vertybėmis. Ji labai daug iškentėjo, ir iš jos skausmo galima pasimokyti. Tačiau Pikturnos gymio keliaklupsčiavimas prieš Kremliaus galybę yra perdėm šleikštus. Argi galima ramia sąžine rašyti, kad ir tokį sakinį: "Šiandien lietuvių ir rusų svajonės kaip niekad sutampa — visuose žygiuose ir darbuose vienu socializmo ritmu plaka mūsų širdys ir visų svajonės tokios pat tyros, kaip baltieji beržai, užaugę prie Volgos".

Toks raševia gi puikiai žino, kad sovietai-rusai į Pabaltijį įsibrovė ne tyrų svajonių skatinami, ne iš meilės pabaltiečiams, ne kultūros bei civilizacijos paskleisti. Jie paprasčiausiai įsibrovė pasiglemžti pajūrio teritorijos, pasinaudoti lietuvių, latvių, estų darbo vaisiais. Bolševikų socializmų, komunizmų, reavikai dabar maskuojasi už visolizmų, tačiau klastingo užgrobimo fakto niekad nepaslėps. Tik tada bus galima kalbėti apie rusų lietuvių tautų bičiulystę, jei jie nusilenks prieš istorijos Teisybę ir leis lietuviams valdytis nepriklausomai. Tai mano tyriausia svajonė.

Pr. V.

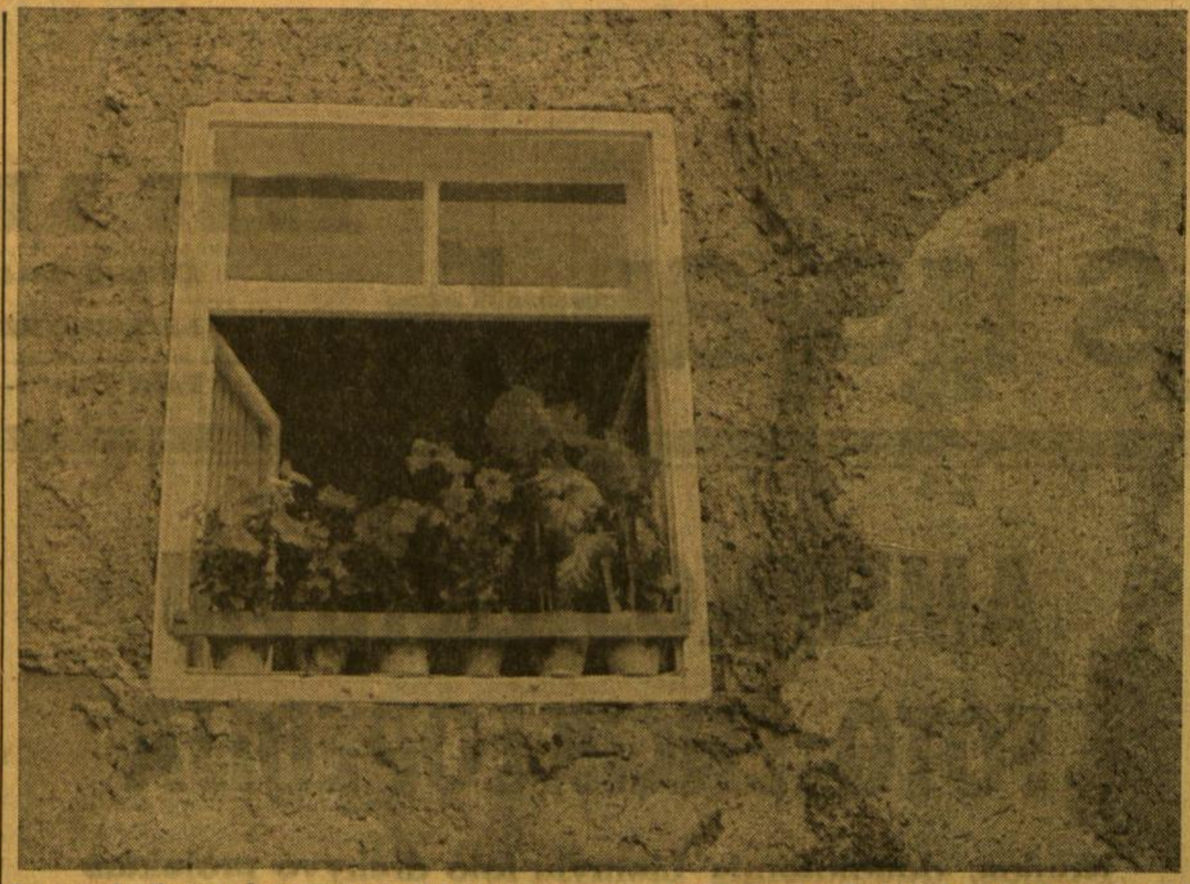

Ramintos Lapšienės spalvota nuotrauka iš 1974 m. foto parodos Jaunimo centre, Chicagoj. Ramintos Lapšienės nuotraukos parodoje atžymėtos trečiąja premija (100 dol.).

Dūmus apie Teilhardą sklaidant (4)

O kaip su evoliucija mene?

ANTANAS PAŠKUS

Teilhardo manymu, evoliucija vykstanti dvasiniame kosme arba, jo žodžiais, noosferoje. Visų pirma, tai reiškia, kad pats žmogus kinta. Skleidžiasi jo pajėgumas žinoti, grožėtis ir mylėti. Objektyvine gi prasme noosfera vystosi kaip kultūrinių gėrybių visetas. Vadinasi, auga ne tik žmogaus galios (protas, valia ir jausmai), bet ir tų galių išraiška moksle mene ir doroje. Kitaip sakant, pasaulyje auga tiesa, grožis ir gėris. Tačiau Maceina tokią evoliucijos sampratą noosferoje laiko negalima. Kultūra, mat, esanti žmogaus laisvės padaras. Bet kur pasirodanti laisvė, ten nykstanti evoliucija. "Evoliucija ir laisvė išskiria viena kitą" (Draugas, 1973.XII.22, 4). Juk žmogus, būdamas laisvas, gali pažangai pasakyti — ne.

Su tokiu aiškinimu reikėtų sutikti, jeigu Maceina nebūtų išleidęs kitų noosferinėje evoliucijoje veikiančių jėgų. Teilhardinėje kosmo vystymosi vizijoje veikia ne vienas, bet trys pagrindiniai veiksniai: gamtos mechanizmai, žmogaus laisvė ir Omega-Dievas. T-do optimizmas evoliucijos pažanga labiausiai ir remiasi šiuo paskutiniuoju veiksniu — Omegos trauka. Būtis savo įgimtu polinkiu siekia vienybės su Centru. Omega, kaip vienybės centras, atsako šiai esminei būčių aspiracijai. Iš čia kaip tik ir kylanti evoliucinės pažangos tikimybė. Beje, viena tik Omega evoliucijos vyksmo nenulems. Nenulems jos nei kiti du veiksniai. Nei gamtos mechanizmai, nei žmogus, nei pati Omega, paėmus paskirai, nelaiduos galutinio istorinės pažangos pasisekimo. Būtina yra visų trijų sąveika. Kaip tik šitame taške krikščioniškieji istorijos aiškintojai ir atsitrenkia į Dievo ir žmogaus sąveikos sieną. O atsistojus prie nepermatomos užtvaros, visad atsiranda įvairių spėliojimų apie tai, kaip ana pusė atrodo. Vienu tokiu spėliojimu reikia laikyti ir T-do evoliucijos teoriją. Ja, kaip ir kitais spėliojimais, galima tikėti ir netikėti. Tačiau, pasiremiant vien tik laisvės veiksniu, įrodinėti, kaip tai daro Maceina, kad teilhardinėje vizijoje evoliucija negalima, reiškia iškreipti pačią teoriją ir paskui ją kritikuoti.

Noosferos asmenėjime svarbiausias vaidmuo tenka meilės energijai. T-das ją vadina dvasinės evoliucijos krauju. Tekėdamas iš visatos Centro į paskirus sąmonės vienetus (žmones) ir vėl grįždamas į Centrą, laiduoja, kad vienijimasis virstų asmenų ugdymu, o ne jų žlugdymu. Įžvalgusis jėzuitas visuotinos meilės augimo ženklų pastebi net istorijoje (Human Energy, London: Cllins, 1969, 155). Maceinos gi tvirtinimu, apie meilės augimą negali būti jokios kalbos, kadangi meilės galia esanti nei apčiuopiama, nei jokiu mastu neišmatuojama. "O kas atskirs, kur yra meilė ir kur savimeilė? Jokie viršiniai darbai tegu jie būtų ir labai karitatyviniai ar teisingi — šio skirtumo neparodo", grindžia savo teiginį mūsų filosofas (ten pat, 4). Jei taip yra, tai iš kur žinome, kad Kristus mirė ant kryžiaus iš meilės, o ne iš savimeilės? Gal Jis ir Jo šventieji visi buvo savimeilos, o jų herojiškos dorybės — psichiniai apgynos mechanizmai? Kategorišku tvirtinimu, kad žmogaus viršiniai veiksmai, visam elgesio kontekste, nieko negali pasakyti apie jo vidinę laikyseną, prieiname ne tik prie neišmonės, bet drauge sugrįžtame prie atgyventų klasikinio behaviorizmo ir ortodoksinės psichoanalizės prielaidų.

Dvasinės evoliucijos skleidimasis tiesos forma taip pat neranda pritarimo T-do puolėjuose. "Tiesa auga tik gamtos moksluose. Dvasios moksluose apie tiesos augimą kalbėti neįmanoma" (A. Maceina, ten pat, 2). Sakysime, "filosofijai pažanga yra iš viso svetima sąvoka, nes kiekvienas originalus filosofas pradeda iš pradžios", įtikinėja laiškų autorius (Ten pat, 4). Drįstame abejoti, kad kiekvienas filosofas pradeda iš pradžios. Nei vienas filosofas neauga ir nemąsto tuštumoje. Ankstyvesnės minties sistemos, nors jis jų prielaidomis ir nebūtų naudojęsis, vis tiek įtaigoja filosofo mintijimą. Šv. Tomas pvz. aiškiai rėmėsi Aristoteliu. Manau, kad ir antišardenininkai sutiks jį buvus originaliu mintytoju. Amerikietis filosofas Santayana atvirai prisipažįsta, kad jis yra skolingas Lukrecijui, Platonui, Spinozai ir net indų filosofijai. Argi į viduramžių ir į moderniąją filosofiją Vakaruose nebuvo įlieta Sokrato, Platono ir Aristotelio minčių? Pagaliau kiekviena filosofinė teorija yra skirtingas požiūris į tikrovę, naujas langas į tiesos horizontus, tikrovės supratimo išplėtimas. Vadinasi ir tomizmas, idealizmas, empirizmas, pragmatizmas, egzistencializmas ir kitos filosofinės tradicijos prisidėjo prie tiesos ryškinimo arba, kitaip sakant, prie jos augimo. Žinoma, paskiros filosofijos teorijos daros klaidingos tiek, kiek jos savo požiūrius sutotalina, tai yra sutapatina su visa tiesa. Jei iš tiesų filosofijoje nėra pažangos tiesos pažinime, tai iš kur tada tie originalūs filosofai? Ar jų originalumas slypi tame, kad kitais žodžiais pakartoja tai, kas jau buvo kitų pasakyta, ar ką nors naujo pasako tiesos pažinime? O gal kiekvienas originalus filosofas pradeda iš pradžios taip, kaip kiekvienas sapnuotojas, kurio sapnai tėra sukurti (jei iš viso) tik jam pačiam? Tokiu atveju filosofijos tomus bibliotekų lentynose reikėtų laikyti sapnų aprašymais abstrakčia forma. Iš tiesų, sapnams pažanga yra iš viso svetima sąvoka. Tada nebeturėtume nei filosofijos, nei pažangos joje.

Dvasinė evoliucija meno pavidale taip pat sutinka sunkenybių. Menui, kaip ir filosofijai, Maceinos nuomone, pažanga yra svetima. Mat, kiekvienas menininkas kaip ir filosofas "yra originalus, vadinasi, pradinis pats savyje" (ten pat, 4). Jei menininko pradiškumu suprantamas jo subjektyvus kūrimo procesas, tai jis mažai kuo skiriasi nuo mokslininko. Ir mokslininko protavimas yra visiškai pradinis, tai yra, jo paties ir niekieno kito. Bet jei 'pradiniu' norima pasakyti, kad menininko kūryba yra visiškai laisva nuo kitų įtakos, tuomet pradiškumo supratimas tėra tik dalinai teisingas. (Savaime aišku, neginčijama mokslo ir meno metodų skirtingumo). Nežiūrint kiek būtų pastangų, joks menininkas negali visiškai nuo praeities atsiskirti. Atmesdamas vieną dvasinės kultūros dalį, jis būtinai prisiims kitą. Paprastai net žymieji menininkai, kurie sąmoningai stengiasi būti "pradžia" t. y. nutraukti ryšius su praeitimi, atgaivina kokius nors tolimos praeities stilius ar tradicijas, sakysime, Afrikos ar Polinezijos skulptūrą. Kiekvienas menininkas, ar jis tai jaučia ar ne, pradeda savo kūrybą, remdamasis kitais. Tiesa, kad menininkai mėgsta save laikyti absoliučiai originaliais. Tačiau meno filosofas ir kritikas Thomas Munro teisingai pastebi, kad "žinovui stebėtojui nėra tokio dalyko kaip visiškai originalaus menininko arba meno kūrinio" (T. Munro, Evolution in Arts and other Theories of Culture History, Abrahams Inc. 1963, 356). Visi originalūs kūrėjai buvo paveikti juos supančių dabarties ir praeities kūrinių. Muzikos žinovas pvz. galės susekti nemažai Handelio elementų Haydno ir Mozarto kūryboje. O visų šių keturių bruožus — Beethoveno, Chopino ir Brahmso muzikoje. Tapybos ekspertas atras Tintorettą ir vėlyvąją bizantišką tapybą El Greco paveiksluose. Daug yra Giorgione ir Tiziano bruožų Tintorette, o Giotto ir Masaccio, Rafaelio ir Leonardo da Vinci kūryboje. Žinoma, visų jų darbuose randame taipgi daug naujo ir originalaus. Pvz. stilius, visumą imant, yra skirtingas. Bet praeities elementai vis dėlto pasilieka.

Praeities įtaka Dantės "Dieviškajai komedijai" skverbiasi į visas joje išreikštas idėjas ir jausmus, ne tik į stilių ir formą. Dantė yra skolingas ankstyviesiems kūriniams tąja pačia kalba ptolomėjinei astronomijos sistemai, Vergilijaus "Eneidai" taip pat ir savo laikų toskaniškai poezijai. Sakysime, ir Michelangelo nėra skolingas tik prieš jį buvusiems skulptoriams, bet ir graikų, žydų ir krikščionių religijoms, filosofijai, literatūrai ir ankstyviesiems italų tapytojams. Netikslu tad sakyti, kad kūrėjas menininkas yra "pradinis pats savyje". Toks yra tik DIEVAS.

Šiandie, atrodo, kad mene viskas išbandyta. Tradicijos varžo jauno menininko originalumą. Gal būt, šiuo metu ir negalimas meno vystimasis, nepašalinus jau esamo stiliaus. Organizamas juk negali augti, tik viską priimdamas ir kraudamas, bet nieko neišmesdamas. Panašiai vyksta ir mene. Tik toks skirtumas, kad, kas šiandie atmetama, rytoj gali būti pasigesta ir vėl ieškoma tik gal kitoje formoje. Vadinasi, mene yra tęstinumas. Mintytojai, kaip R. Wellek, A. Hauser, H. Spencer, H. Taine, Teilhard, T. Munro ir kiti, išpažįsta evoliuciją mene. (Tiesa, yra mintytojų ir menininkų, kurie ją neigia: B. Croce, O. Wilde, A. Huxley ...). "Kas liečia bendrąją meno istoriją, nuo ankstyvo akmens amžiaus iki dabarties laikų, negali būti jokios abejonės, kad menas pasiekė milžiniško sudėtingumo. Nežinoma, kad priešistoriniais laikais būtų buvę sukurta meno darbų, lygių katedroms, simfonijoms ar romanams. Kitais žodžiais tariant, vyksta evoliucijos procesas, kuris, aplamai, įveikia priešingas kryptis", tvirtina mūsų jau minėtas meno filosofas ir istorikas Munro (ten pat, 308).

Suprantama, kad meno evoliucija niekad nekilo tiesia, aiškia linija. Prisiminkime pvz. vieną meno aspektą — sudėtingumą ir pamatysime, kokia laužyta linija evoliucijos tapsmas slenka aukštyn. Palyginkime gregorianinį giedojimą ir trubadūrų dainas su Wagnerio ar Verdi operomis ir pamatysime, kad pirmosios yra nesudėtingos, o antrosios — labai. Tačiau šis meno bruožas nepasirodė visose meno šakose paskutiniais laikais ar kurios nors civilizacijos laikotarpiu. Jis apsireiškė visose istorinėse epochose ir geografinėse vietose, kur tik miestų kultūra sugebėjo pasiekti aukšto lygio. Sakysime, Wagnerio nibelunginės operos, Michelangelo Sikstinos freskai, Homero Odisėja, Indijos tirštai skulptūromis nuklijuotos šventyklos, visi yra sudėtingi meno kūriniai, nors juos skiria kontinentai ir tūkstantmečiai. Nepaisant šitokio išsisklaidymo ir polinkių į atžangą, vis dėlto mene evoliucija vyksta.

Nuo renesanso laikų meno pasaulis pradėjo vaizduoti žymiai platesnes ir įvairesnes žmogaus dvasios skales. Šiandie meno formos yra tokios įvairios, kad jos gali iššaukti žmoguje gausybę vaizduotės ir patirties pavidalų, gali subtiliau pavaizduoti žmogaus vidines gelmes nei bet kada istorijoje. Šiandie juk gerokai pasikeitė pats žmogus ir jo visuomenė. Pagausėjo idėjų, pasubtilėjo jausmai ir minties apraiškos. Žodžiu, skleidžiasi pažinimo ir estetinio pajautimo galios. Gi galiomis vystantis, turėtų vystytis ir jų objektyvus pasireiškimas kultūros pavidalais. Tačiau Maceina mums užtikrina, kad taip būti negali. "Kalbėti apie kažkokį būsimą 'antžmogišką meną' reiškia iš tikro svaičioti" (ten pat, 4). Perkelkime šitą užtikrinimą į priešistorinio žmogaus urvus. Jam Rafaelio paveikslai ar Beethoveno simfonijos tikrai turėtų atrodyti kaip "antžmogiško meno" kūriniai. Į klausimą, ar toks menas yra galimas, primityvusis greičiausiai būtų kategoriškai užtvirtinęs, kad kalbėti apie būsimą tokį meną reikštų "iš tikro svaičioti". Jei istorijoje įvyko vienas šuolis į 'antžmogišką meną', kas gi galėtų užtikrinti, kad neįvyks ir antrasis panašus šuolis? Juk "niekas taip nuostabiai nesivysto kaip menas", primena mums meno istorijos filosofas Arnold Hauser (The Philosophy of Art History, London: Routledge and Kegan Paul, 1958, 150). (Pabaiga)

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIG.
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
pirmad., antrad. ir ketvirtad.
6 iki 7:30 val. vakaro
šeštad. nuo 2 iki 3:30 val.
Pagal susitarimą
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048

PR 8-3229
DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
2858 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akušerija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Priima ligonius pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti 374-8012

DR. C. K. BOBELIS
INKSTŲ IR ŠLAPUMO TAKŲ CHIRURGIJA
Tel. — 695-0533
FOX VALLEY MEDICAL CENTER
860 Summit Street
Route 58 — Elgin, Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., ketv. 1 iki 7 popiet, antrad., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1—4 ir 7—9; antrad. ir penktad. 10—4, šeštad. 10—3 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
Specialybė — Nervų ir Emocinės Ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. tel. — GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So., Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti: MI 3-0001.

Tel. — BE 3-5893
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso telef. PR 8-2220
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKŠA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val.: kasdien nuo 1—4 p. p. ir 6 iki 8 v. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Visi telefonai 652-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad ir šeštad. tik susitarus.

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienius, šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet

Dr. F. W. Benbow kabinetą perėmė
DR. RAIMUNDAS BLAŽYS
DANTISTAS
1007 Curtiss Street
Downers Grove, Ill. 60515
Valandos pagal susitarimą.
Tel. — 968-0045

DR. REGINALD CIENKUS
TEL. — 788-3980
GYDYTOJAS CHIROPRAKTIKAS
6230 W. Cermak Rd., Berwyn, Ill.
Pirmad., Antrad., Ketv. ir Penktad. 9 val. ryto iki 12 val. dieną ir nuo 2 val. popiet iki 8 val. vakaro. Šeštadieniais 8:30 iki 12 val. dieną.
Emergency tel. — 788-3981

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. šeštad. 12-2 val. p. p. trečiad. uždaryta

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryto iki 1 val. popiet.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rezid. telef. 239-2919

Ofiso HE 4-1818. Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val.: pirmad., antrad., ketv. ir penkt nuo 3 iki 7 val. p. p.
Tik susitarus

Tel. — 282-4422
DR. ROMAS PETKUS
AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA
ofisai:
111 N. WABASH AVE.
4200 N. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
(Kalba lietuviškai)
2628 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PŪSLĖS IR PROSTATOS CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet ir ketv. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RE 5-4410
Rezid. GR 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 1 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 1-3 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223
Ofiso val.: Pirm., antr. treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. šeštad. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Ofiso tel. HE 4-2123. Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val.: pirm., antrad., ketv. ir penktad. 2-5 ir 6-7 — iš anksto susitarus

Tel. PRospect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VAŠKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6648 So. Albany
Val.: Pirmad. 6-8 p. p. antrad. 2-5 p. p. penktad. ir šeštad. 2-4 p. p. Kitom dienom tik skubiu reikalu susitarus.

Tel. Ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet.
Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141; namų 636-4850
Val.: pirm. antr. ketv. 2-5 ir 6-8, penktad. 2-5. Šešt. pagal susitarimą.

Prano Naujokaičio „Lietuvių literatūros istorija"

Tarp metodinių klaidų ir paviršutiniškumo

JUOZAS MASILIONIS

Pranas Naujokaitis, LIETUVIŲ LITERATŪROS ISTORIJA. I tomas. Nuo Mažvydo iki Maironio. JAV LB Kultūros fondo leidinys, Nr. 56, 1973 m. Tiražas 1000 egz. Spaudos darbus atliko Pranciškonų spaustuvė Brooklyne. Leidinys kietais viršeliais, 606 psl., kaina $10.00, gaunamas ir "Drauge".

•

Prano Naujokaičio "Lietuvių literatūros istorija", ir iš toliau pažiūrėjus, ir į rankas paėmus, priminė A. Šapokos redaguotą "Lietuvos istoriją": tokie pat kieti žalsvi viršeliai, toks pat formatas, maždaug tiek pat puslapių. Skirtumas tik toks, kad plačią Lietuvos istoriją turime nuo 1936 m., o tokią plačią lietuvių literatūros istoriją pradėsime turėti tik nuo 1974 m. Pradėsime turėti, nes čia tik pirmasis tomas, apimąs lietuvių literatūrą nuo Mažvydo iki Maironio. Kituose tomuose, kurių bus iš viso bene keturi, lietuvių literatūros istorija bus privesta ligi paskutinių dienų. Lietuvių literatūros istorija bus pralenkusi Lietuvos istoriją visa keturiasdešimčia metų.

Įvade autorius duoda trumpą lietuvių literatūros istorijos veikalų ir vadovėlių apžvalgą, pasisako, koks yra šio jo veikalo tikslas bei metodai:

"Ši nauja "Lietuvių literatūros istorija" nori užpildyti anksčiau minėtų veikalų spragas, pataisyti tendencingus nukrypimus, apimti visus literatūros reiškinius laisvajame pasaulyje ir okupuotoje Lietuvoje. Veikale plačiau sustojama prie biografinio, bibliografinio elemento, prie kūrinių analizės. Duodamos ir bendros laikotarpių apžvalgos, atskleidžiamas kultūrinis - visuomeninis fonas" (7 psl.).

Rašant tokios plačios apimties lietuvių literatūros istoriją, autoriui neišvengiamai tenka susidurti su gana sunkiu uždaviniu: skirstymu laikotarpiais, periodizacija. Autorius įvade labai teisingai pasako, kad "literatūros istorijos skirstymas laikotarpiais yra reliatyvus dalykas. Jis priklauso nuo pagrindo, kuriuo skirstoma. Šiame veikale periodizacija remiasi mūsų literatūros kryptimis ir generacijomis" (7 psl.). Autorius numato, kad visas veikalas turės 7 dalis, vadinasi, laikotarpius: I d. — 16-18 amžius, II d. — nuo 19 a. pradžios iki "Aušros" pasirodymo, III d. — tautinis atgimimas (20 m. laikotarpis), IV d. — estetinės - individualistinės krypties pirmasis laikotarpis nuo 1907 iki 1928 m., V d. — antrasis šios pačios krypties laikotarpis nuo 1928 iki 1944 m. VI d. — išeivijoje išaugusi kūrėjų karta, VII — okupuotoj Lietuvoj išaugusi rašytojų karta.

"Rašytojo subrendimo ir savaimingo pasireiškimo laikas yra pagrindas priskirti autorių vienam ar kitam laikotarpiui" — teisingai sako autorius (8 psl.), bet ir čia susidarys daug reliatyvumo bei sunkumų.

Kritiškiau į veikalą žiūrint, pirmiausia užkliūva tai, kad autorius savo įvadą (5-8 psl.), kurį galima būtų pavadinti autoriaus įvadiniu žodžiu, suplaka su visos lietuvių literatūros istorijos įvadu, pavadintu "Lietuvių rašytinės literatūros pradžia" (8 psl. ir toliau). Šis skyrelis turėtų eiti pirmosios dalies, senosios lietuvių literatūros istorijos, įvadu. Jis, be abejo, tokiam dideliam veikalui turėtų būti platesnis ir išsamesnis.

Pirmasis tomas apima pirmuosius tris laikotarpius. Pirmoji dalis pavadinta senąja lietuvių literatūra, skirstoma į du poskyrius: a. šešioliktąjį ir septynioliktąjį amžius ir b. aštuonioliktąjį amžių. Čia iškeliami religiniai ir kalbiniai raštai Mažojoje ir Didžiojoje Lietuvoje, o pastarajame poskyryje ir pasaulietinės literatūros pradžia. Su tokiu skirstymu galima sutikti.

Antroji dalis — devynioliktasis amžius iki "Aušros" reikia laikyti nevykusiai parengta. Sudarydamas šio laikotarpio rašytojams foną, autorius II poskyryje kalba apie Vilniaus universitetą, lenkų rašytojus, nepasisekusius sukilimus, baudžiavos panaikinimą ir spaudos uždraudimą. Davęs daugiau kaip pusei šimtmečio foną, III poskyryje rašo apie "priešaušrio rašytojus", pradėdamas Ksaveru Bagužiu (1746-1820) ir baigdamas broliais Antanu (1819-1880) ir Jonu (1815-1886) Juškomis. Juk ką bendro turi XIX a. pradžios rašytojai A. Klementas, D. Poška, S. Valiūnas, S. Stanevičius, A. Strazdas ir dar eilė kitų su baudžiavos panaikinimu, spaudos uždraudimu? Gal tik tiek, kad jie prieš baudžiavą kovojo, baudžiauninkų vargus apdainavo. Juos veikė baudžiavinė santvarka, veikė Vilniaus universitetas. Autorius turėjo duoti foną mažesniam laikotarpiui ir tame fone nagrinėti tik tuos rašytojus, kurie tam fonui, tam laikotarpiui priklauso.

Tokią pat metodinę klaidą autorius daro ir III dalyje, pavadintoje "Lietuvių tautiniu atgimimu". Mano nuomone, čia tinka kalbėti apie baudžiavos panaikinimą, 1863 m. sukilimą, spaudos uždraudimą, kovą dėl spaudos, draudžiamuosius laikraščius, nes tai įvadas į tautinio atgimimo laikotarpį. Betgi per anksti čia kalbėti apie "Pirmuosius lietuviškus laikraščius Didžiojoje Lietuvoje", pradėjusius eiti, kai jau buvo spauda atgauta. Tie laikraščiai buvo vieta ir pagrindas prasidėti naujajam estetinės-individualinės krypties laikotarpiui, tai apie juos reikėtų kalbėti vėliau. Dabar vėl susimaišoma: pakalbėjus apie "Lietuvos Bitininką", "Vilniaus Žinias" ir kt., grįžtama prie "Aušros" poetų ir k. draudžiamojo laikotarpio rašytojų.

Be abejo, skirstymas literatūros laikotarpiais yra reliatyvus dalykas, tai ir Pr. Naujokaičiui valia naujo skirstymo ieškoti. Senojoje mūsų literatūroje skirstymas laikotarpiais jau buvo nusistovėjęs, į "tradiciją" įėjęs. Ko nors naujo beieškant, reikia daugiau sistemingumo, daugiau preciziškumo.

Pr. Naujokaitis, rašydamas šią "Lietuvių literatūros istoriją", yra panaudojęs didelę daugybę literatūros. Ji surašoma beveik po kiekvieno skyriaus, po kiekvieno rašytojo: nuo mažiausio straipsnio laikraštyje ar žurnale, ligi atskirų veikalų, išėjusių čia, išeivijoje, ar okup. Lietuvoje. Turėdamas gausią medžiagą, autorius galėjo patikslinti ne vieną nežinomą kurio nors rašytojo gyvenimo datą, duoti pilnesnę biografiją. Nagrinėjant rašytojų kūrinius, daug kur (pvz. nagrinėjant Donelaitį) praplaukiakiama gana paviršutiniškai, negiliai. Toks veikalas turėjo gausybę medžiagos suvirškinti, iščiulpti tai, kas rasta geriausia, ir kondensuotesnėje formoje perteikti skaitytojui.

Nors šiame straipsnyje iškėliau tai, kas man nepatiko, tenesusidaro lietuvių literatūros mėgėjui nuomonė, kad šio veikalo neverta įsigyti. Verta, nes tai šiaip ar taip jau savotiška literatūros enciklopedija, kurioje gali rasti pačias pagrindines ir patikimas žinias apie lietuvių literatūrą. Linkėtina autoriui, kurio darbas nėra lengvas, tęsti kitų dalių rašymą ir privesti lietuvių literatūros istoriją iki pat paskutinės rašymo dienos.

Pabaigoje žodis leidėjui ar spaustuvei. Pirma: negražiai atrodo, kai cituojami eilėraščiai duodami prie kairiojo krašto, visai nepatraukiant jų nors kiek į vidurį. Antra: beveik visos iliustracijos labai blogos, ypač aušrininkų: murzini Vištelis ir Miglovara (384 psl.), murzinesni Davainis ir Zauerveinas (387 psl.), murziniausi St. Dagilis ir ypač Vanagėlis (397 psl.). Suprantama, tai jau nuotraukų nuotraukos, betgi jas reikia kaip nors retušuoti, pagerinti. Palyginkit tik to paties laikotarpio iliustracijas D. Veličkos "Lietuvių literatūros" II d. 385-425 p. Koks skirtumas D. Veličkos naudai!

Paskutiniai lapai Nuotr. Almio Jankaus
Iš 1974 metų lietuvių foto parodos Jaunimo centre, Chicagoj.

Praeities artimųjų veidai

CHARLES LAMB

Turėjau žaidimų draugų, bendrininkų turėjau,
Mano vaikystės dienomis, smagiomis mokyklos dienomis;
Jie visi, visi jau išnyko praeities artimųjų veidai.

Juokiausi, kvatojau, užiau ir lėbavau,
Gėriau lig pat vėlumos, sėdėjau lig laiko vėlyvo su savo širdies bičiuliais;
Jie visi, visi jau išnyko praeities artimųjų veidai.

Sykį mylėjau aš Meilę, iš moterų pačią skaisčiausią:
Uždarė duris man, neturiu jos matyti, —
Jie visi, visi jau išnyko praeities artimųjų veidai.

Turėjau bičiulį, draugo kilnesnio joks žmogus neturėjo,
Kaip niekšas staiga atsiskyriau nuo draugo;
Jie visi, visi jau išnyko praeities artimųjų veidai.

Žingsniavau aš kaip šmėkla su savo vaikystės vaiduokliais,
Dykuma man pasaulis atrodė, kurios ribą turėjau aš peržengt,
Vilį turėdamas surast praeities artimųjų veidus.

Širdies mano drauge, man tu esi labiau negu brolis,
Kodėl ne tu esi gimęs mano tėvo pastogėj?
Mes gi šnekėtumėm apie praeities artimųjų veidus.

Kaip kai kurie jų mirė, kaip kai kurie apleido mane,
Ir kaip kai kurie nuo manęs buvo atplėšti; visi iškeliavo;
Jie visi, visi jau išnyko praeities artimųjų veidai.

Vertė *ST. MERINGIS*

Charles Lamb (1775-1834), anglų apybraižininkas, kritikas ir poetas. Labiausiai pasižymėjo apybraižomis, kurias spausdino Elia slapyvardžiu. Tų knygų pavadinimai "Elia" ir "Last Essays of Elia". Ypač populiarus tapo jo eilėraštis "Old Familiar Faces". Jo poezijai būdingas sentimentalumas ir patosas.

Marčiulionienės keramikos parodą pasitinkant

BR. MURINAS

Gruodžio mėn. 7 d. Jaunimo centro, apatinėje parodų salėje, Chicagoje, atidaroma keramikės dail. Eleonoros Marčiulionienės dailės paroda. Prisimintina, kai toje pat parodos salėje mes turėjom progos pasidžiaugti josios paskutiniąja dailės paroda 1970 m., kuri dvasine šiluma, fantastiniu formų modeliavimu bei spalvingais glazūrų koloritais nepamirštamai paliko mūsų atmintyje.

Keramika — deginto molio indai, primityvių tautų buvo naudojami jau gilioje senovėje. Afrikos ir kitų kontinentų aukštosios kultūros dar nepasiekusios tautos ne vien tik indus, bet ir įvairius papuošalus: karolius, auskarus, sagtes, apyrankes ir šventines veidų kaukes gaminasi net dabar, viską išmargindamos spalvotais raštais bei ornamentais.

Lietuvių liaudies keramika taip pat turi savo gilią praeitį, tradicinį charakterį, formų bei raštų nuosaikų originalumą.

Keramikos daile buvo pradėta daugiau domėtis Lietuvos nepriklausomybės metais. Kauno meno mokykla 1931 m. atidarė pirmąją keramikos studiją. Per visą laisvąjį laikotarpį ši studija paruošė daug brandžių ir kūryboje pasireiškusių dailininkų — keramikų.

Jų tarpe ir Eleonora Marčiulionienė, 1937 m. sėkmingai baigus Kauno dailės institutą, dar kuriam laikui buvo išvykus Čekoslovakijon savo žinių praturtinti. Grįžusi, subrendo kaip individuali ir originali dailininkė, tuojau įsijungė į kūrybinį darbą ir savąja kūryba pradėjo reikštis įvairiose dailės parodose.

Malonu priminti, kad 1937 m. Paryžiaus pasaulinėje parodoje Eleonora Marčiulionienė už savo originalius keramikos kūrinius buvo apdovanota garbės pažymėjimu.

Ką gi naujo Marčiulionienė yra sukūrus ir numačius mums parodyti savo dabar ruošiamoje parodoje?

Aplankius dailininkės studiją ir peržvelgus jos numatytus parodai kūrinius: įvairias vazas, žvakides, lempas, kompozicines figūras, skulptūrinius baraljefus, pano bei smulkias interjero puošmenas, teko tik stebėtis josios didelių darbštumu bei pasiektu savitu ir originaliu išradingumu.

Daugelį metų kūrus, ji yra įgijus meistrišką techniką ir suformavusi individualų savitą ir nepakartojamą skulptūrinį modeliavimo braižą.

Josios bareljefai, įvairiuose judesiuose madonos, motina su kūdikiu ir kelios žmonių figūros, kaip gulinčios ir sėdinčios moterys, yra atliktos dekoratyviniu grakštumu ir tikslia anatomine proporcija.

Vazos, lempos ir kiti praktiškos paskirties gaminiai, kurie yra įvairaus dydžio, siekiantys trijų ir net daugiau pėdų aukščio, yra skirti namų interjero estetiniam puošimui. Visų šių puošmenų konstrukcijos bei formų variantai labai įvairūs, su lapų, žiedų, šakučių išpiovom, yra taip plastiški ir gaivalingi, kad sunku net apibūdinti dailininkės vidinį ir estetinį kūrybos išgyvenimą.

Teko pastebėti dar keletą konstrukdytų puošmenų, kurios didesniu ir mažesniu kamuolio ir kitokių dekoratyvinių formų traktavime buvo daugiau abstrakčios, be jokių papildomų dekoravimo detalių ar smulkmenų. Tokiais atvejais ji visa tai pajvairina tik faktūriniu akcentu ir išraiškos rimtimi.

Dailininkė savo keramikoje nepamiršo panaudoti ir mūsų tradicinių liaudies ornamentikos elementų, kuriuos vienur ar kitur įpina į bendrą struktūros kompoziciją. Tačiau atrodo, kad ir naujosios, užplūstančios meno srovės jai taip pat yra artimos ir mielos, kur ji daug lanksčiau ir išsamiau savo sprendimus daro.

Ji nesitenkina vien tik šiuolaikiniais keramikos (įvairių puodų, peleninių ir kt.) įprastiniais kūrimo galimumais, bet turi savitą kūrybinį kelią. Neišsenkamuos savo idėjų resursuose ji ieško naujų formų, linijų ir reljefo šviesų bei šešėlių kompozicijų.

Visi šie keramikos dirbiniai yra susiję su moliu, kur formuojamas ir modeliuojamas kūrinys turi įgauti kalbantį siluetą ir jungiančią visumą. Reikia pažinti medžiagos savybę, molio sankabumą, plastiškumą ir džiovinimo bei deginimo procesą. Visi molio kūriniai yra deginami specialiose krosnyse, kur temperatūra siekia daugiau kaip 1000 laipsnių. Apdairumas, o ypač patyrimas, yra būtinas, nes perkaitinti ar mažai kaitinti gaminiai susprogsta, net pakeičia glazūrų spalvą.

Dailininkė, be struktūrinės modeliavimo kompozicijos, skiria dėmesį kūrinio spalvinimui. Glazūrų ir spalvų jungimas bei dažymas reikalauja daugelio metų patirties, skonio ir nuojautos. Dengiamieji glazūrų dažai nebūna taip ryškūs ir vaiskūs, kol jie nėra krosnyje atitinkamos temperatūros išdeginti. Dažnai tenka dėngti kelis kartus naujais dažų sluoksniais ir iš naujo deginti.

Mūsų keramikė Eleonora Marčiulionienė turi savo spalvų paletės skalę. Jos išbaigto kūrinio spalvingumas sukelia nuotaiką, rimtį ir emocinį poveikį. Kai kurios jos kompozicinės plokštės ar paskiros puošmenos prabyla turtingais ir spalvingais atspalviais, artimais tapybos ar akvarelės kūriniams.

Marčiulionienę su josios naujais kūrybos pasireiškimais galima priskirti prie naujosios meno dailės srovės. Daugelis mano, kad šiandieninis menas yra išsisėmęs ir nieko daugiau duoti nebeįstengia. Toks įsitikinimas kol kas dar neturi pagrindo.

Vykusios ir įvairios mūsuose dailės parodos vaizdžiai įrodė, kad ir modernių formų, dekoratyvinė, grafinė, bažnytinė, o taip pat ir dail. Marčiulionienės keramikos kūryba, visuomenės suprantama ir mielai priimama.

Ši E. Marčiulionienės paroda bus turtinga ir įvairi, su daugiau kaip 90 eksponatų. Tikiu, kad dailės mėgėjai nepraleis retos progos aplankyti mūsų žinomos dailininkės — keramikės parodą ir pamatyti jos emociniai sodrią kūrybą.

Eleonora Marčiulionienė "Trys sesutės ant kalnelio" (keramika)
Iš parodos, atidaromos Jaunimo centre, Chicagoj, gruodžio mėn. 7 d.

UŽ VIENĄ KNYGĄ 123,000 DOL.

Gražiausiai išleista pirmoji Edgar Allan Poe poezijos knyga "Tamerlane" New Yorke parduota už 123,000 dol. Tai aukščiausia kaina bet kada mokėta už knygą. Ją nupirko John Fleming, įgaliotas H. Regenstein fundacijos. Veikalas bus padovanotas Regenstein knygynui Čikagos universitete.

Kai ta knyga buvo išleista 1827 m., ji tekainavo 15 centų. Išleista Bostone.

Kai moterys pralenkia vyrus

Pokalbis su Lietuvių moterų dailininkių draugijos pirmininke Vanda Balukiene

Lietuvės dailininkės, bent jau Chicagoje, tikrai nustelbia vyriškuosius savo kolegas tiek kūrybiniu bei organizaciniu aktyvumu, tiek jaunuoju paletės prieaugliu. Tai aiškiai liudys, reikia tikėtis, ir Čiurlionio galerijoje gruodžio 6 d. atidaroma mūsų moterų dailininkių paroda. Jos proga čia užšnekiname draugijos pirmininkę dail. Vandą Balukienę.

— Kone parodos išvakarėse norėtume žinoti šį tą daugiau apie mūsų moterų dailininkių organizacinį susibūrimą. Kaip jis oficialiai vadinasi, kas vertė moteris dailininkes kurti savo organizaciją, koks organizacijos tikslas ir kokie veikimo planai ateičiai?

— Lietuvės dailininkės Chicagoje susibūrė 1971 metais, ir draugija gimė Lietuvių moterų dailininkių draugijos vardu. Daug vargo buvo dėl oficialaus pavadinimo—labai norėjome pavadinti draugiją iškilios lietuvės dailininkės vardu, betgi tokio lygio moters, kaip garsusis Mykolas Čiurlionis, deja, lietuvių meno istorijoje dar nėra. Teko savo grupę pavadinti paprastai ir aiškiai: lietuvės, moterys, dailininkės. Šios dailininkių draugijos įsteigimas buvo jau gana pribrendęs Chicagoje, nes vis daugiau ir daugiau turėjome jaunų dailininkių, baigusių meno mokslus šiame krašte ir besireiškiančias pavieniui ar grupinėse parodose Čiurlionio galerijoje. Šiuo metu draugijoje yra 30 dailininkių, o Chicagos meno mokyklose mokosi dar 9 lietuvaitės. Studenčių skaičius gali būti netikslus, nes jų gali būti ir daugiau. Būtų labai malonu, jei meną studijuojančios mergaitės mums apie save praneštų, kad galėtume iš anksto susipažinti ir jungtis į kūrybingą darbą. Mūsų tikslas yra ruošti grupines parodas, dalyvauti parodose pavieniui ir bandyti dalyvauti amerikiečių ruošiamose parodose. Lietuvių moterų dailininkių vardu buvo suruoštos trys parodos: Beverly meno centre (pietinėje Chicagoje), Barat kolegijoje (šiaurinėje Chicagoje) ir Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje. Šios parodos buvo skelbiamos amerikiečių laikraščiuose, o The Beverly Review įdėjo išsamų straipsnį apie Lietuvą, jos okupaciją ir išreiškė stiprų tikėjimą į mūsų tėvynės išvadavimą. Po to aprašė kiekvieną dailininkę atskirai ir labai teigiamai įvertino parodą. Šį straipsnį parašė Pat Somers Cronin, to laikraščio meno skyriaus kritikė. Toks straipsnis sukelia norą dirbti ir bandyti rasti daugiau laiko kūrybai ir rimtai ruoštis ateinančiai parodai.

— Kokios kvalifikacijos reikalingos, norint tapti jūsų draugijos nare?

— Draugijos nare gali tapti kiekviena lietuvė dailininkė, baigusi kreditus teikiančią meno instituciją.

— Kokiu būdu atrenkami šiai parodai darbai? Ar yra kokia nors jury komisija? Ar pakaks tik draugijos narystės?

— Kiekviena dailininkė savo nuožiūra dalyvaus su trim (ar mažiau) kūriniais, kurie dar nebuvo rodomi Čiurlionio galerijoje. Atranka bus padaryta tik tuo atveju, jei darbai nesutilptų galerijoje, ir tada spręstų draugijos valdyba.

— Kiek iš viso dailininkių dalyvaus parodoje ir kiek galima tikėtis tapybos, grafikos ir skulptūros darbų?

— Parodoje dalyvaus 23 dailininkės: V. Stankuvienė, V. Aleknienė, Marija Ambrozaitienė, D. Ancevičienė, V. Balukienė, N. Banienė, A. Navickaitė-Bodner, D. Menšinskytė-Daydodge, R. Jautokaitė, R. Lapšienė, J. Marks, Sesuo Mercedes, J. Eidukaitė-Okura, J. Paukštienė, O. Prusis, Z. Sodeikienė, M. Stankūnienė, D. Stončiūtė, A. Sutkuvienė, G. Žumbakienė ir mūsų jaunos kolegės — studentės: A. Ambrozaitytė, V. Eivaitė, ir M. Petrauskaitė.

— Ar bus parodoje teikiamos kokios nors premijos bei išskyrimai? Jei taip, kas jas skirs ir kas atrinks premijuotinus darbus? Jei ne, kodėl premijų atsisakoma?

— Nei premijų, nei išskyrimų nebus. Tai yra pirmoji Lietuvių moterų dailininkių draugijos paroda Čiurlionio galerijoje, mūsų oficialus prisistatymas lietuviškai visuomenei.

— Ko draugija ir parodos rengėjos pageidautų iš mūsų visuomenės ir iš lietuviškosios spaudos?

— Pasakysiu tik tiek, kad mes rimtai ruošėmės šiai pirmajai mūsų draugijos parodai ir nuoširdžiai kviečiame lietuviškąją visuomenę ir spaudą su mumis susipažinti.

Marija Ambrozaitienė — Žvejo duktė (emalis ant vario)

Iš moterų dail. parodos Čiurlionio galerijoj, Chicagoj, gruodžio 6-15 d.

Praurimės Ragienės rečitalis

VLADAS JAKUBĖNAS

Praurimė Ragienė, kaip dainininkė, reiškiasi jau senokai, bet ją girdėdavom tik mažesniuose pasirodymuose, taipgi ir I. Motekaitienės studijos mokinių koncertuose, kuriuose ji išsiskirdavo savo jau nevisai studentišku lygiu. Dabar Pr. Ragienė pasirodė X. 24 Jaunimo centro salėje, Chicagoje, visu įdomios ir savyje užbaigtos programos rečitaliu. Solistė padariusi nemažos pažangos. Jos balsas nėra didelis, lyriškai dramatinio ar "spinto" charakterio, gerai apvaldytas visuose registruose su kiek silpnesniu žemutiniu ir laisvai paimamu, skambiu aukštutiniu. Pirmoje dalyje jautėsi dar neįsidainavimo. Po stilingai praskambėjusių Handelio numerių, kurių antrame — "Pavasaris" iš operos "Otho" akompaniatorius gražiai atliko kone solistinę dalį, E. Griego penkių dainų cikle "Kalnų mergaitė" švelniai subtilaus akompanimento vietose jautėsi tam tikras intonacijos netikrumas, nors šiaip buvo ir nuotaikos. Įdomų numerį sudarė Fr. Schuberto ilgoka daina "Piemenukas ant uolos" aukštam balsui fortepijonui ir klarnetui, kurį šiuo atveju gražiu tonu pavadavo fleitistas Fred Lewis, tikrai talentingas savo instrumento valdytojas. Trys instrumentai tu-

Magdalena B. Stankūnienė — Iš gėlių ciklo (aliejus)

Iš moterų dail. parodos Čiurlionio galerijoj, Chicagoj, gruodžio 6-15 d.

rėjo kiekvienas gana savarankišką partiją, sudarydami šviesų, spalvingą ansamblį.

Antroji koncerto dalis paliko gerokai stipresnio įspūdžio; solistė "įsidainavo", parodydama vis daugiau nuotaikos, "bel canto" ir "piano". Pabaltijo kraštų dainose išgirdom melancholišką estų kompozitoriaus G. Heuer "Paukštelis miega lizde". Autorius, matyt, iš jaunesnės kartos, nepriklausąs prie daugiau žinomų "senosios gvardijos" narių. "Kaip aš tave myliu" yra latviuose itin populiari Janio Medinio (vardininke "Mediņš") daina. Yra tai jauniausias iš trijų brolių kompozitorių, parašęs keletą operų, daugelį simfoninių kūrinių, kompozicijose beveik savamokslis. Teko būti jo mokinių orkestracijos klasėje Rygos konservatorijoje, vėliau gyventi toje pačioje Blombergo stovykloje. Iš Vokietijos jam pavyko išvykti į Švediją ir ten jau gilioj senatvėje gerai įsitaisyti. Jo aistringa daina gražiai praskambėjo, P. Ragienės dainuojama. "Skamba, skamba kanklės" yra p. Motekaitienės užsakymu jau senokai padaryta aranžuotė solo balsui iš J. Gruodžio chorinės a capella dainos. Ją teko išgirsti pirmą kartą ir nustebti dėl jos nelauktai įtikinančio skambesio (ne visos "radikalios" aranžuotės pavyksta...). Vl. Jakubėno daina "Kai numirsiu", parašyta Kaune apie 1936 m., naudojant Salomėjos Nėries žodžius. Ją savo repertuaruose turėjo V. Jonuškaitė ir A. Kalvaitytė. Pokariniame laikotarpyje nuo jos atlikimo buvo susilaikoma, ją buvo užmiršęs net pats autorius. Daina skirta mezzosopranui. P. Ragienė ją dainavo transponuotą tonu aukščiau. Atlikta buvo puikiai, tiek solistės, tiek ir akompaniatoriaus, turėjusio nelengvą, bet charakteringą partiją. Žemų gaidų epizodai, pasilikę žemi ir transpozicijoj, nebuvo palankūs P. Ragienės balso charakteriui, bet visa tai buvo kompensuota aiškia dikcija ir išraiška. Įdomų numerį sudarė dabartinės Lietuvos jaunesnės kartos kompozitoriaus Vytauto Jurgučio (nieko bendro neturinčiu su dabar iš Lietuvos atvykusiu muziku Jurgučiu!) siuita "Mergaitė namų šešėliuos"; penki miniatiūriški gabaliukai pusėtinai naujoviški, liaudiški, vokaliai dėkingi ir solistės ypač gražiai atlikti.

Paskutiniai du numeriai, nors stipriai kontrastingi, yra vokališkai sunkūs; jie parodė solistės balsinį subrendimą. Vokiečių kompozitorius E. W. Korngold tuojau po I pasaulinio karo garsėjo kaip "Wunderkindas", turėjęs daugybę išleistų kūrinių su jo amžiaus pažymėjimais, pradedant nuo, berods, 8 metų. Vėliau jis plačiai net tarptautine prasme pagarsėjo kone vien tik su opera "Die tote Stadt (miręs miestas), o jo "Marietos daina" pasidarė dažnu repertuariniu numeriu rečitaliuose. Ji reikalauja gražaus "bel canto" ir slaptingos, šviesiai mistiškos nuotaikos, kas buvo įtikinančiai P. Ragienės atlikta. Elenos arija iš "I Vespri Siciliani" (Verdi) reikalavo lengvumo, net koloratūros, kiek tai prieinama dramatiniam balsui. Ši arija sudarė gražią koncerto programos užbaigą.

Apsčiai klausytojais pripildyta salė išreikalavo dar keletą "bisų": kalifornietės Metrikienės dainą, fleitai pritariant, ir Br. Budriūno ypač gražiu fortepijono akompanimentu apipavidalintą liaudies dainą "Tykiai, tykiai", kurie buvo solistės atlikta ypatinga nuotaika ir švelniais niuansais. Kažin, ar lietuvių kompozitorių dainų atlikimas nebus Praurimės Ragienės pati stiprioji pusė?

Gerai praėjęs rečitalis pristato mums Praurimę Ragienę naujame, stambesniame maštabe mūsų dainininkų tarpe. Linkime jai įsitvirtinimo užkariautame lygyje; tegu tas užbaigtumas, kurį ji parodė savo balso ribose antroje rečitalio dalyje, pasilieka, kaip jos pastovus privalumas, kartu siekiant tolimesnės pažangos, ypač balso bendro sutvirtėjimo srityje.

Akompaniatorius Manigirdas Motekaitis buvo ypač geroje pianistinėje ir muzikinėje formoje.

MIRĖ ŽYMUS KARO KNYGŲ AUTORIUS

New Yorke praėjusį šeštadienį vėžiu mirė amerikietis karo knygų autorius Cornelius Ryan, 54 m. amžiaus. Jo knygos iš išsikėlimo į Prancūziją 1944 m. "The Longest Day" ir apie Berlyno mūšius "The Last Battle" susilaukė didelio pasisekimo, ir tų knygų parduota daugiau 16 mil. egzempliorių. Jo knygos yra išverstos į 19 kitų kalbų. Naujausia knyga "A Bridge to far" vaizduoja 1944 m. vykusią nesėkmingą anglų ir amerikiečių ofenzyvą Olandijoj. Autorius buvo gimęs Dubline, Airijoj, mokėsi Christian Brothers mokykloje ir Airių akademijoj, gi antrojo pasaulinio karo metu buvo karo korespondentas. Į Ameriką atvyko 1947 m. ir kurį laiką dirbo "Newsweek" ir "Times" žurnaluose. Yra parašęs ir daugiau knygų, kurios tačiau nesusilaukė tokio didelio pasisekimo. Paliko žmoną, sūnus, studijuojąs žurualistiką, ir paauglė dukra.

MŪSŲ KALBA

RED. DR. PR. SKARDŽIUS

Spaudos kalbos dalykai

Prieš dvidešimt penkerius metus Drauge pradėtoji Mūsų kalba kurį laiką tarp ko kito paliesdavo ir spaudos kalbos trūkumus, bet ilgainiui ji nustojo tai dariusi, nes šiame pat laikrašty nuolat buvo kartojamos tos pačios klaidos, kurios jau nuo J. Jablonskio laikų daug kartų buvo taisomos. Įvairių nevartotinų dalykų nemaža pasitaiko ir dabartinėje Draugo kalboje. Tai galime matyti iš visos eilės pavyzdžių, pripuolamai parinktų iš šių metų 269-263 numerio.

Gana daug vis dar netinkamai vartojama įvairių žodyno dalykų, pvz.: "Kontinento" idėja sugebėjo apjungti (= sujungti) visa, kas gyva, sveika. Jis stengėsi visais būdais skatinti tampresnius (= glaudesnius) ryšius tarp mūsų tautų. Mes A. Maceinos aiškinimui išmetinėjome (= prikaišiojome). Dievas būna gamtoje viršgamtiniu (= antgamtiniu) būdu. Rečitalį išpildė (= atliko) muzikos genijus Franz Liszt. Susiorganizavo vadinamas (= vadinamasis) Chicagos baletas. Ligoninės nepajėgia sąskaitų padengti (=sumokėti). Aligatoriai nuduoda snaudančiais (= dedasi, apsimeta snaudžią). Fordas nepramatė (= nenumatė) geografinio Kinijos artumo. Jis skirtingose apystovose (=aplinkybėse) vystosi. Priseina (= reikia, tenka)) imti ir vaistų. Pasirodė, kad daugomoje (= daugiausia valdybos nenorinčios siųsti savo atstovų. "Kontinentas" kviečia laisvas, nacionaliniai (=nacionaliai, tautiškai) nusiteikusias kūrybines jėgas. Jie visus kraštus stengiasi ekonominiai (= ekonomiškai) išnaudoti. Šie paskutiniai du pavyzdžiai rodo, kad Drauge dažnai linkstama vartoti būdvardinius prieveiksmius su *-iniai*, nors visi žymesnieji kalbininkai yra patarę jų vengti.

Taip pat apsčiai pasitaiko ir nevartotinų, neįprastų sintaksinių dalykų, pvz.: Netrukus "Kontinento" žurnalas pasirodys ir kitose penkiose kalbose (= kitomis penkiomis kalbomis). Jo atvykimas gali padėti pavergtos tautos išgarsinimui (= pavergtai tautai išgarsinti). Kissingeris išsiskubino lankyti arabų kraštus (=arabų kraštų). Pažadą pats atvykti mus (= mūsų) pasitikti. Instituto valdyba turėjo posėdžius (=posėdžiavo Detroite, Montrealyje, Hamiltone. Skaitymas vyko labai paskubomis, todėl sekimas teksto pasidarė beveik neįmanomas (= buvo skaitoma labai paskubomis, todėl ir sekti tekstą buvo beveik neįmanoma). Aš sutrukdžiau vystymąsi daugelio žmonių gabumams (= sutrukdžiau daugelio žmonių gabumų vystymąsi). Tai savižudžiai, nežiūrint, ką jie apie savo elgseną manytų (= kad ir ką jie apie savo elgseną manytų). Nežiūrint jam padarytų skaudžių nuoskaudų (= kad ir jam buvo padaryta didžių nuoskaudų, arba: kad ir buvo didžiai nuskaustas), apie Ameriką jis gerai atsiliepė. Šiandien, kada žmonės ūkiuose ir fabrikuose dirba lengviau ir uždirba daugiau, jie turėtų dar daugiau dėkoti Dievui (= šiandien žmonės, dirbdami, arba kada dirba, ūkiuose ir fabrikuose lengviau..., turėtų daugiau dėkoti Dievui.).

Skaitydamas aukščiau minėtus pavyzdžius, aiškiai matai, kad laikraščio bendradarbiai kartais vis dar nepasistengia rašyti, kaip mūsų gramatikos taisyklės nurodo arba norminė bendrinės kalbos vartosena reikalauja; prie to iš dalies prisideda ir pati redakcija, nekreipdama reikiamo dėmesio į *viso* laikraščio kalbą, nors kai kurių autorių straipsnių kalba yra ir gana gera, taisyklinga. Dažnai kalbėdami apie lietuvybę, gimtosios kalbos išlaikymą, neužmirškime ir jos grožio, sklandumo, gerumo. Mes galime kaip reikiant ir kitomis kalbomis kalbėti, bet gėda gerai savosios nemokėti.

P. S.

Filomena sako...

KAS NETAUPO ATEIČIAI, TAS NEŽIŪRI Į ŠVIESESNĮ IR TINKAMESNĮ GYVENIMĄ.

Socialinis apdraudimas yra per mažas pragyvenimui. Augšti nuošimčiai mokami Chicago Taupymo bendrovės pridėjus prie Social Security, suteiks Jums ramias dienas jūsų senatvėje, 5.25% ant paprastų knygučių, ir iki 7.5% ant certifikatų.

Šį metą Chicago Taupymo bendrovė švenčia Auksinį Jubilėjų ir turi laimėjimui - kelionę į Hawaii, Disneyland, Las Vegas ir daug kitokių laimėjimų. Atsilankykite.

EQUAL HOUSING LENDER

FEDERAL HOME LOAN BANK SYSTEM MEMBER

CHICAGO ★★★★

savings and loan association

6245 south western avenue 476-7575

INSURED UP TO $20,000

Kepalaitė ir „Das heilige Feuer"

KAZYS YAKUTIS

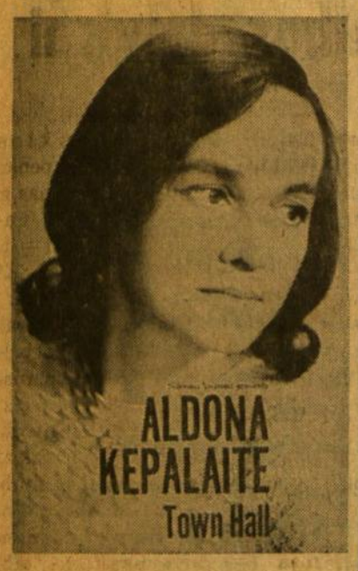

Tai buvo savaitgalis, gausus pianistais šiame pasaulio kultūros centre, New Yorke. Koncertavo Horowitz, Aškenazy, Firkusny, Graffman, Ohlsson, Tureck ir mūsų Aldona Kepalaitė. N.Y. Times, radijo stoties WNR C interview ir "Darbininkas" mus informavo, kad jos koncertas įvyks sekmadienį lapkričio 17d., 6 val. vak., Town Hall ir pranešė apie jos aukštos klasės, herojiškų dimensijų programą. Tai buvo mūsų pianistės aštuntas susitikimas su N.Y. kritikais ir jos šeštasis Town Hall rečitalis.

A. Kepalaitės fortepijono dvasingas dainavimas pasakoja publikai apie neapčiuopiamą grožį ir šviesą. Ji nesivaržydama keliauja, ieškodama prasmės, per visus muzikos periodus ir jaučiasi namie juose visuose. Iš jos atsispindi graži siela, kuri ilsisi, kai ji funkcionuoja kaip menininkė — bet ta siela taip pat kenčia audringą nerimą visų menininkų priverstų reikštis materialiniame pasaulyje.

Kai pianistas yra skirtas gyventi tame neapčiuopiamam pasauly, kuris įkvepia gyvybę į parašytų gaidų puslapius, jo techniškas pajėgumas yra savaime suprantamas, ir jį diskutuoti būtų laiko gaišinimas.

Jos Bachas yra humaniškas. Partita B flat major, S.825 priminė dvaro gyvenimo intymumą. Jos atlikimas buvo patrauklus, savo ritmišku vitalitetu, gyva dinamika ir vidinių balsų aiškiomis, nesulaužytomis linijomis.

Chopino Sonata B minor, op. 58, paskutinė iš trijų sonatų, parašyta kompozitoriaus gyvenimo pabaigoje, parodo kaip Chopinas suprato gyvenimo humanizmą, jautrumą, svajones, neviltį. Kepalaitė atvėrė tą gyvenimo dramą pilna jėga pirmose "allegro maestoso" frazėse ir leido tolimesnei tematinei medžiagai pintis su spinduliuojančiu skambesiu.

"Largo" pradinė ir baigiamoji tema, kurioje dešinioji ranka romantiškai dainuoja gyvenimo paslaptis, o kairioji ją balansuoja apgaunančiai paprastu, tarsi banaliu akomponimentu, parodė menininkės jautrumą tonaliniam balansui ir jos supratimą, kaip reikalinga yra ritmiška gyvybė pažadinti bet kokiai muzikinei fazei.

Finalas — "presto, non tanto" — buvo viršūnė Chopino — ir Kepalaitės — subrendimo, jų įmlumas gyvenimo visumai. Ši dalis buvo išlieta audringai, bet be nevilties. Sonata sujaudino publiką ir iššaukė entuziazmą.

Po pertraukos girdėjome Skriabiną — nerusiškiausią iš visų rusų kompozitorių — universlią sielą, gimusią prieš savo laiką — Čiurlionio vienmintį. Jo Sonata No. 10, op. 70 su savo interpretacinėm sugestijom (pvz. "avec une ardeur profonde et voilée", "avec ravissement et tendresse", "avec une volupté douloureuse") Skriabino draugų buvo vadinama trilių sonata. Skriabinas protestavo ir vadino ją "vabzdžių muzika." Skriabinas kūrė savo paskutinio periodo muziką savo paties išrastų akordų sistemoj, ieškodamas visų meno formų sintezės. Čia Kepalaitė atvėrė kompozitoriaus misticizmą, teisingai pabrėždama parašytų trilių variacijos svarbą, trilių, kurie man simbolizavo "the rattle of life" ir sujungė Skriabino muzikines idėjas. Kepalaitės galingoj interpretacijoj tie "voluptés douloureses", atrodė, spinduliavo gyvenimo energija, gyvenimo, kuris tęsias po mirties.

Pirmame savo "Images" cikle Debussy ieškojo naujų būdų išsireikšti. Jeigu toks dalykas kaip skambesio šviesa yra aplamai įmanomas, tai būtų galima sakyt, kad Debussy jo ieškojo — junginio gaidų — garsų, kurie iššauktų naują skambesio šviesą, taip kaip impresionistai tapytojai ieškojo spalvų junginių, kurie sukurt naują vizualinę šviesą. "Mouvement" pranašavo ateities garsus. "Hommage à Rameau" parodė jo susidomėjimą pre-Bach muzikos periodu.

"Reflets dans l'eau" paaiškino, kodėl muzikologai pasirinko žodį "impresionizmas" klasifikuoti jo muzikai. Kepalaitė dovanojo kiekvienam iš mūsų momentą šviesos ramybės savo spindinčia tono palete, dovanojo žavintį auralinės šviesos liepsnojimą.

Koncertas užsibaigė Liszto trancendentaliniais etiudais — dviem iš dvylikos etiudų ciklo — No. 11,D flat major, ir No. 10, F minor. Liszto etiudai nepasitenkina tik viena muzikine idėja, kaip Chopino, ir yra savo muzikine forma daugiau išsti. Atlikėjui jie teikia milžiniškų sunkumų. Iš Kepalaitės rankų jie išėjo skambūs, visuomet su dideliu polėkiu, visuomet su muzikiniu įžvalgumu.

Graži ir nuostabiai imli publika šiltai įvertino šį vakarą, turtingą dvasinėm vertybėm, kurios sustiprina žmogaus sielą kovai su gyvenimo nesąmonėmis. Kepalaitė mus nuramino bisu — poetišku Chopino "Berceuse", op. 57 atlikimu.

Kepalaitė dega "šventa ugnimi" — DAS HEILIGE FEUER — kaip Wilhelm Backhaus sakė, ir duoda mums pajusti tos ugnies jėgą. Dievas palaimino ypač išmintimi tuos, kurie atsilankė į šį koncertą: lietuvius, nelietuvius, vaikus, jaunuolius ir senus — tuos, kurie išsirikiavo už scenos pasveikinti menininkę. Tai buvo impresyvus dėmesys žmogui, atsidavusiam muzikai.

Tiems ŠIMTAMS lietuvių, kuriems buvo nesvarbu koncertan atsilankyti, aš norėčiau pasakyti: ar negaila? Ar negaila laiko, energijos ir pinigų, išeikvotų išmokslinimui tokios daugybės? Rezultatai — TRIUŠKINĄ: tik apie šimtas lietuvių New Yorke (kiek aš žinau, procentiniai — panašus skaičius visose apylinkėse) besimokydami sužinojo, kad mokslas duoda daugiau negu "white collar." Šie žmonės, aišku, giliai vertina tą privilegiją pažinti visas meno formas visur ir žino, kad nesunaikinamas dvasinis penas yra vertingesnis už nykstančio materialinio grobio beprotybę.

Daugumai lietuvių, kurie, kaip aš girdėjau, nemėgsta "pianino muzikos", aš norėčiau pasakyti: "Try it — you'll like it." Arba, parafrazuojant mano išmintingą senelę: "Nebijok! Ką išmoksi, ant sprando nenešiosi".

Vieškelis (iš ciklo "Mano šalis") Nuotr. J. Daugėlos

Iš 1974 metų lietuvių foto parodos Jaunimo centre, Chicagoj.

Nuotraukos menininkų paroda

Mūsų meniškosios fotografijos metinis ir rinktinis derlius nuo lapkričio 22 d. iki gruodžio 1 d. suvežtas ir rodomas Jaunimo centre, Chicagoje. Tai jau kasmet tradicija virstantis įvykis, už kurį nuoširdus ačiū tartinas Lietuvių foto archyvui, ypač jo nepavargstančiam judintojui kun. Algimantui Kezliui, SJ.

Jau vien tik parodos dalyvių kiekiu verta pasidžiaugti: 60 fotografų ir 335 nuotraukos. Bet ir kokybine prasme didelė dalis išstatytų nuotraukų yra labai geros. O ir dalyvių skalė gana plati, nuo dar tik kone pradedančių talentingųjų iki tikrų fotografijos meno meisterių, kaip Algirdas Grigaitis (jam šiemet skirta visa centrinė siena), Alg. Kezys, SJ, Jonas Dovydėnas, Kastytis Izokaitis ir kt. Šie mūsų pirmaujantieji visi buvo nariai atrankos ir premijų komisijų, todėl patys į šios parodos premijas nepretendavo. O apie premijuotuosius mūsų skaitytojai jau buvo informuoti praėjusio pirmadienio "Draugo" laidoje.

Aplamai, šių metų rinktinė paroda ir galerijos patalpų paruošimu ir pačių nuotraukų kūrybiniu ir techniniu svoriu pralenkia anksčiau buvusias. Jaučiamas daug tvirtesnis stabilumas, mažiau to atsitiktinio ir eksperimentinio blaškymosi temose ir technikose. Tačiau užsimintas stabilumas nėra stovėjimas vietoje, o siekimas gilumos, tam tikros potekstinės prasmės ir klasikinio aiškumo kartais ir visai avangardinio užmojo nuotraukose. Dairais ir beveik negali rasti anksčiau dažnai pasitaikiusių cirkiškų šuolių į tuštumą.

Pirmu žvilgsniu beveik peršasi išvada, kad paroda yra labiau realistinė tiek savo temomis, tiek jų sprendimu. Bet greitai įsitikini, kad tai nėra vien nuogas realizmas. Už portretų, daiktų ir peizažų slepiasi kristalinės poezijos švitėjimas ir filosofinio mąstymo rimtis. Sakysim, kad ir antrąja premija atžymėtas Rimvydo Sidrio smėlio ir žmogaus ciklas. Žiūrėdamas į tą mažą ir vienišą žmogų smėlio ir dangaus platybėse, juk gali pinti įvairiausias asociacijas tiek savo asmeniškojo, tiek viso pasaulio ir visos žmonijos buvimo bei likimo.

Darant bendrą išvadą, tenka pasakyti, kad paroda žiūrovą pagauna ir greit nepaleidžia. Eini nuo vieno prie kito mūsų nuotraukos menininko ir stebiesi jų minties ir įrankio aštrumu, pradedant kone miniatiūromis ir baigiant beveik plakatinės apimties dydžiais, grožintis tyriausia lapo ar pienės pūko lyrika, mąstant prie socialinės problemos briaunos, jaunystės portreto akių šviesoj ir senatvės veido raukšlėje randant gyvenimo kilnumą ir jo tragiką.

Parodą dar galima lankyti šiandien ir rytoj nuo 11 val. ryto iki 9 val. vak.

k. brd.

Mirė smuikininkas Laszlo Hajos

Šių metų rugpiūčio 31 d. Draugo kultūriniame priede J. Žilevičius, aprašydamas Klaipėdos konservatorijos kapelos įsteigimo penkiasdešimties metų sukaktį, paminėjo, kad šiuo metu iš kapelos pedagogų laisvajame pasauly yra likę tik du: jisai ir smuiko mokytojas Laszlo Hajos. Deja, tuo metu, kai p. Žilevičiaus straipsnis pasirodė, p. Hajos buvo miręs, jo palaikai sudeginti Buffalo krematoriume ir sesers išvežti į New Jersey valstiją. Mirė jisai liepos 4 d. Buffalo St. Francis ligoninėj, pagulėjęs tik trejetą savaičių. Mirties priežastis — limfinių liaukų vėžys. Ši jo liga buvo susekta jau prieš porą metų, bet jos progresavimas buvo sustabdytas specialiomis gydymo priemonėmis — radiacija. Deja, birželio mėnesį staiga viskas pakrypo į blogąją pusę, ir jokios gydymo priemonės nebepadėjo. Taip jis ir nespėjo užbaigti šių metų simfoninių koncertų tvarkaraštyje numatytos programos.

Jis buvo perženges septyniasdešimties metų amžiaus ribą ir, berods, jau visai arti 75-rių metų sukakties. Kitais metais jau žadėjo išeiti į pensiją ir apsigyventi pas seserį, Philadelphijos priemiesty.

Buffalo Filharmonijos orkestre jis grojo pirmuoju smuiku 27 metus, iki pat mirties, be to dar vertėsi privačiai, duodamas smuiko pamokas.

Kalbant apie velionį, tenka pabrėžti, kad jisai buvo reto darbštumo, pareigingumo ir nuoširdumo žmogus. Lietuvą ir lietuvius jisai gerbė ir mylėjo. Gan dažnai jis pabrėždavo, kad Lietuvoje prabuvęs dvidešimt metų ir kad tas laikotarpis buvęs gražiausias jo gyvenime. Visuomet, kada tiktai susitikdavome, jis labai gražiai atsiliepdavo apie lietuvius muzikus ir teiraudavęsis apie čia esančius — apie Žilevičių, Mikulskį, Armoną ir kitus.

Miniatiūrinei Buffalo lietuvių kolonijai jis buvo didelė paspirtis. Kada tiktai jį kviesdavom pakoncertuoti, jis niekuomet neatsisakydavo, nebent tuo laiku turėjo išvykti su orkestru į gastroles. Kas antri — treti metai Vasario 16-tos minėjimas jis atlikdavo menines programas, ne tik neimdamas už tai jokio honoraro, bet dar išrūpindamas iš muzikų unijos honorarus savo draugams, Filharmonijos orkestro muzikams, kuriuos jis pats pasikviesdavo koncertuoti. Sielodavosi tiktai, kad neturįs lietuvių kompozitorių kūrinių, bet vis tiek vieną — kitą surasdavo ir pagrodavo.

Lietuvių kalbą jau buvo gerokai primiršęs, bet su lietuviais kalbėdavęs tik lietuviškai, o trūkstamus žodžius pasakydavęs angliškai arba rusiškai.

Kada tik jam paskambindavau ir paklausdavau, ar jis nesutiktų mums pakoncertuoti, jis tuoj pat atsakydavo, kad apie nesutikimą negali būti ir kalbos, svarbu tiktai, kad tuo laiku nebūtų užimtas su orkestru. Lietuviams koncertuoti jis jaučiąs ne tik malonumą, bet pareigą ir garbę. Kaip tik toks supuolimas pasitaikė šiais metais: kada mes buvome numatę minėti Vasario 16-tąją, bet jo orkestras turėjo gastroles. Apgailestaudamas tokį supuolimą, aš išsitariau, kad tuo reikalu turėsiu kreiptis į kurią nors didesnę lietuvių kolonijų, o pas jį vėl kreipsiuos kitais metais. Už kelių minučių jis man paskambino ir paklausė, ar negalėtume savo minėjimo atidėti vėlesnei datai, jeigu galėtume, prašė keletą dienų tuo reikalu niekur nesikreipti ir palaukti, kol jis gaus kovo mėnesio koncertų tvarkaraštį. Tada jis jau galės pasakyti, kada bus laisvas ir kokią datą savo minėjimui galėsime skirti. Jis pakartotinai pabrėžė, kad šiemet jis būtinai norėtų duoti lietuviams puikų koncertą, nes kitais metais jis numatąs išeiti į pensiją ir išvykti iš Buffalo. Taip ir įvyko. Kai paaiškėjo jo laisvos dienos, jo pageidavimą patenkinome ir savo minėjimą atidėjome į kovo mėnesį, o jis pasikvietęs geriausią pianistą ir čelistą, paruošė trio koncertui ilgiausią programą, kokią iki šiol tik buvo turėjęs. Kaip jis sakė, koncertas buvo tikrai puikus ir... paskutinis.

Jau 1952 metais Buffalo Lietuvių klubas pakvietė ji į klubo garbės narius. Tą kvietimą jis priėmė su padėka ir su dideliu pasitenkinimu.

Apie jo mirtį sužinojome iš spaudos. Abu didieji dienraščiai, be mirties skelbimų, įdėjo ir po ilgesnį straipsnį, aprašydami jo gabumus ir indėlį Buffalo Filharmonijos orkestrui. Vakarinis dienraštis pažymėjo, kad jis ilgesnį laiką yra profesoriavęs Nepriklausomos Lietuvos konservatorijoj, pabrėždamas, kad tada, kada Lietuva dar nebuvo Sovietų okupuota.

Buffalo lietuvių klubo atstovai dar spėjo atsisveikinti jį laidotuvių namuose ir pareikšti jo seseriai užuojautą, palikdami puokštę gėlių, reiškiančią lietuvių dėkingumą ir pagarbą.

Kas norėtų smulkesnių informacijų apie velionį, manau, galėtų jas gauti pas jo seserį Magda Hajos, 319 Columbia Ave., Pitman, N.J. 08071.

Romas Masiulionis
Lietuvių klubo sekr.

Antras žvilgsnis į Merkurijų

A. RADŽIUS

Garsusis amerikiečių erdvėlaivis, į didžiulį vabzdį panašus Mariner 10-sis, jau antrą kartą praskrido pro Merkurijaus planetą. Pirmą kartą ją pralėkė š. m. kovo 29 d. ir nulėkė tolyn aplin saulę. Apsukęs ją, beveik po pusmečio, tiksliau pasakius, po 176 dienų, š. m. rugsėjo 21 d. Mariner 10-sis vėl prisiartino prie Merkurijaus 29814 mylių (47981 kilometrų) atstu.

Šio prisiartinimo metu erdvėlaivis 49-nių valandų laikotarpy pasiuntė žemėn apie 500 labai geros kokybės Merkurijaus paviršiaus fotografijų. Nufotografuota tokių vietų, kurias pirmuoju pralėkimu nebuvo įmanoma pasiekti.

Fotografijos dar kartą patvirtino faktą, kad Merkurijus nepaprastai panašus į mūsų mėnulį. Jei taip, tai ir įdvieju istorijos turėtų būti panašios. Bet yra ir skirtumų, kurie priklauso nuo didesnės Merkurijaus gravitacijos. Merkurijaus krateriai yra lėkštesni, negu mėnulio. Iš kraterių išmestos nuotrupos apima penkis kartus mažesnį plotą, negu mėnulyje. Merkurijuj daugiau kraterių turi terasas išvidinėse sienose ir centrines viršūnes. Atrodo, kad šiuos bruožus turi visi Merkurijaus krateriai, kurie didesni negu 14 kilometrų skersmens, tuo tarpu mėnulyje terasos ir centrinės viršūnės pasirodo krateriuose, didesniuose negu 50 kilometrų skersmens.

Kitas svarbus paviršiaus objektas yra didžiuliai skardžiai. Jie vingiuoja šimtus kilometrų, kirsdami kraterius ir tarpkraterinį tereną. Jie greičiausiai bus susidarę, planetai šąlant ir traukiantis, mažėjant.

Iš visų šių paveikslų mokslininkai sprendžia, kad Merkurijus bus pergyvenęs labai stiprų bombardavimą, o vėliau plačiai išsivyščiusį vulkaninį aktyvumą. Dabar jau viskas nurimę, nusistovėję.

Kalbant apie planetos struktūrą, mokslininkai daugiausia linkę manyti, kad Merkurijus, kaip ir žemė, turįs geležies branduolį, kuris siekiąs apie 80% planetos radiuso. Jį dengiąs silikatų sluoksnis maždaug 500 ar 600 kilometrų storumo.

Mariner 10-sis dar kartą susitiks su Merkurijum ateinančių metų vasario mėn. Tada jis pralėks pro planetos tamsiąją pusę, per jos naktį. Tirs planetos temperatūrą, magnetinį lauką ir jo poveikį saulės vėjui. Pirmąjį kartą Mariner 10-sis irgi praskrido pro nakties pusę. Šį kartą lėkė jau pro dienos pusę, dėl to tiek daug ir ryškių fotografijų galėjo pasiųsti žemėn.

PULITZER PREMIJŲ ISTORIJA

Columbijos universiteras išleido J. Hohenberg veikalą "The Pulitzer Prizes: A History of the Awards in Books, Drama, Music and Journalism". Kaina 14 dol. 95 ct.

PRIVAČIOS KOLEGIJOS IR UNIVERSITETAI JAV-se

Surinkus žinias iš 804 privačių kolegijų ir universitetų JAV-se, paaiškėjo, kad 49 proc. jų šiemet turi daugiau studentų, o 25 proc. — mažiau.

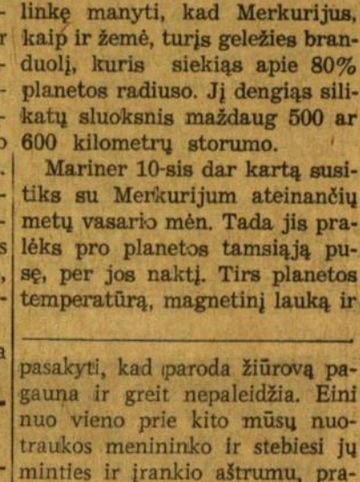

Apsisaugokite save nuo užpuolikų su šiuo aukštos kokybės neįmirtingų ašarinių dūjų ginklu. Šauna 7 kartus į sekundes. Tvirto metalo konstrukcija. Nereikalingas federalinis šaunamų ginklų leidimas. Nebūkite suklaidinti pigia plastikine imitacija, kuri gali neišsišauti ar užspringti.

GUARDIAN
Dept. DE-1 * Box A
LONG ISLAND CITY, N.Y. 11101

UŽSISAKYKITE DABAR TIK PER INTERTRADE EXPRESS CORP. GERIAUSIĄ DOVANĄ SIŲSTI

Į LIETUVĄ

dabar, kaip niekad anksčiau

SPECIALŪS RUBLIŲ PAŽYMĖJIMAI

INTERTRADE EXPRESS CORP. pirmiausia pasakė apie tai, o jūsų giminės pritarė.

Su specialių rublių pažymėjimais jūsų giminės gali gauti viską, ką tik nori, už dalelę reguliarios kainos. Tai tas pat, kai jeiti į krautuvę su 100 dol. ir už juos gauti 200 dol. ar 300 dol. vertės prekių, o gal net daugiau.

INTERTRADE EXPRESS CORP. mielai jums nemokamai prisiųs įrodymą. Specialių rublių pažymėjimus galima paversti į reguliarus rublius aukščiausiu kursu.

SU PILNA GARANTIJA
GREICIAUSIAS PATARNAVIMAS

Pažymėjimai pristatomi maž daug per tris savaites. Vieno spec. rublio kursas yra $2.55.

TAS KURSAS APIMA VISKĄ NĖRA JOKIŲ KITŲ MOKĖJIMŲ.

REIKALAUKIT MŪSŲ NEMOKAMO ILIUSTRUOTO KATALOGO

Užsakykite Dabar
Užsakykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP
125 East 23rd Street
Penktas aukštas
New York, N.Y. 10010
Tel.: 982-1530

LABAI SVARBU AUTOMOBILIAI
Pilnai garantuotas greičiausias pristatymas

Pasirinkite iš šių naujų modelių

ZHIGULI VAZ 2101 US $3440.00
NAUJAUSIAS PAGERINTAS EXPORT MODEL
ZHIGULI VAZ 2103 US $3947.00
ZHIGULI VAZ 2102 STATION WAGON US $3795.00
EXPORT MODEL
MOSKVITCH 412 IE US $3490.00
MOSKVITCH 408 IE UC $3210.00
MOSKVITCH 426 IE STATION WAGON US $3643.00
MOSKVITCH 427 IE STATION WAGON US $3910.00
ZAPOROZHETS ZAZ 968 US $2200.00
ZAPAROZHETS ZAZ 968 E Naujas US $2353.00

REIKALAUKIT SPECIALIŲ BIULETENIŲ SU AUTOMOBILIŲ PAVEIKSLAIS, APARTMENTAIS, NAUDOTAIS RŪBAIS SVEČIAMS IŠ USSR

REIKALAUKITE MŪSŲ SPECIALAUS BIULETENIO

MES TURIM 28 METŲ PATYRIMĄ ŠIAME BIZNYJE IR TAIP PAT TURIM TŪKSTANČIUS PATENKINTŲ KLIENTŲ

Andrius Siniavskis — Solženicino bendras

J. GRINIUS

Nepaklusniems žymiems savo piliečiams nubausti Sovietų Sąjungos "humanistai" vis dažniau griebiasi ištrėmimų. Štai patyręs yra ir rusų rašytojas Andrius Siniavskis. Tai tas pats rusų literatūros žinovas ir rašytojas, kurį komunistai 1966 metais nubaudė septynerių metų priverčiamųjų darbų stovykla už tai, kad jis užsieny buvo išspausdinęs savo kūrinį Abramo Terco slapyvardžiu, ypač už romaną "Liubomov". Sovietinės bausmės laikui besibaigiant, dėl vakariečių rašytojų intervencijų A. Siniavskis pernai metais buvo iš stovyklos paleistas, bet išpilietintas ir ištremtas iš sovietinio "rojaus". Todėl rašytojas su savo žmona ir sūnum nuo 1973 m. apsigyveno Paryžiuje. Čia jis gavo profesoriaus darbą dėstyti rusų literatūrą. Ten jis paruošė ir naują knygą vardu "Vienas balsas chore". Prancūziškai ir vokiškai ji išeina iš spaudos šį mėnesį. Tos savo knygos reikalais neseniai A. Siniavskis buvo atvykęs į Miuncheną Vokietijoje. Nors jis nemėgsta duoti pasikalbėjimų spaudai, tačiau čia raštu atsakė į klausimus. Tų atsakymų žinios įdomios ne vien vokiečiams.

Kalinys — tremtinys

Nors A. Siniavskis, nenorėdamas tapti rašytoju melagiu, negalėjo savo dailiosios prozos kūje, tačiau iš jos savo noru nebūrinių spausdinti Sovietų Rusijotų bėgęs, jeigu komunistai nebūtų jo pernai ištrėmę. Jis sakosi, kad užsieny savo dvasia jis dar dabar tebesijaučiąs Rusijoje. Įkalintas priverčiamųjų darbų stovykloje, Siniavskis pasijutęs kažin kokioje fantastinėje tikrovėje, tartum būtų atsidūręs pasakos šiurpiame pasaulyje. Nors ten daug kentėjimo, tačiau pasirodė, kad ir anose sunkiose aplinkybėse buvo galima šį tą rašyti ir kurti. "Ten kenčia žmonės iš įvairių sluoksnių. Bet tas turtas, kurį įsigijau stovykloje, buvo lyg kokia banga, perskalavusi šitą skausmą", pažymėjo Siniavskis. Todėl tuos kelerius metus, iškentėtus priverčiamųjų darbų stovykloje, jis laiko net laimingais. Jis galėjęs ne tik įsigyti naujų patirčių, bet ir daug ką pergalvoti. Todėl jo naujoji knyga "Vienas balsas chore" yra ne tik priverčiamojo darbo stovyklos įspūdžiai, bet dar daugiau — mintys apie meną bei literatūrą ir kitokie svarstymai. Taigi "Vienas balsas chore" nėra vientisas kūrinys. Žymi jo dalis buvo parašyta darbų stovykloje ir išsiųsta žmonai kaip laiškai. Šiaip ten nebuvo galima nieko rašyti, bet du laišku per mėnesį siųsti jis turėjo teisę.

Krikščionis konvertitas

A. Siniavskis yra sovietinės santvarkos auklėtinis, nes gimęs jau 1925 m. Nors jo tėvas nebuvo komunistas, bet stovėjęs netoli jų, nes buvęs socialrevoliucionierius, kuris aršiai kovojęs prieš caro valdžią. Taigi, kaip prisipažino rašytojas, jo vaikystė buvo aiškiai nudažyta raudona spalva. Bet jis tikriausiai buvo pakrikštytas, nes Stalino duktė Svetlana Aliliujeva liudija, kad Siniavskio motina buvusi labai religinga. Taigi ji ir galėjo pakrikštyti savo sūnelį. Pats rašytojas sakosi esąs krikščionis stačiatikis. Nuo komunistų mokslo jis nusigręžęs, kai pamatęs jo klaidas, čia stebėdamas sovietinio gyvenimo besikartojančius įvairius prieštaravimus, čia gilindamasis į meno klausimus, tur būt, į Rusijos senąjį religinį meną (Svetlana Aliliujeva, kuri A. Siniavskį arčiau pažino Pasaulinės literatūros institute Maskvoje, liudija, kad rašytojas ir jo žmona Marija buvę to meno gilūs žinovai).

Su sovietiniais galiūnais į konfliktą A. Siniavskis suėjęs ne dėl religijos ir ne dėl politikos. Šiai pastarajai jis nejaučiąs savy jokio polinkio, o jo krikščionybė taip pat neturinti politinių kontūrų. Jis pats stovįs toje pačioje rusų šiuolaikinių rašytojų eilėje, kaip Pasternakas, Maksimovas, Solženicinas, Galičas, kurie taip pat yra priartėję prie krikščionybės. Siniavskis sakosi esąs vienos nuomonės su savo tautiečiu V. Maksimovu, kad grįžimas į krikščionybę ir religijos filosofiją matyti tiek rusų šviesuomenėje, tiek jaunuomenėje (Sovietijoje). Tai labai svarbus reiškinys, tačiau, kiek jis plačiai pasklis, tai sunku numatyti. Kartais išeina tai, ko nesiekiama.

Romanas "Liubimov" ir socialistinis realizmas

Rašydamas savo romaną "Liubimov (meilės miestą, kuris patenka į totalistinių biurokratų diktatūrą), A. Siniavskis nemanęs, kad už tai bus teisiamas kaip už labai svarbų politinį veiksmą. Tačiau išėjo kas kita. Teismo procesas dėl romano pasirodė kaip vienas narys įvykių grandinėje, kuri dabar vadinama išlaisvinimo sąjūdžiu arba demokratiniu sąjūdžiu. Kad dėl jo romano susidarytų tokia politika, kurios garsas pasiektų net užsienį, A. Siniavskis visai ir nesiekęs: jis neturįs tokių ypatybių, kokių reikalinga viešumos žmogui.; jis tesas rašytojas. Kai teisme jis buvo kaltinamas, kad "Liubimovo" romanu ir kitais apsakymais apšmeižęs Sovietų Sąjunga ir jai pakenkęs, rašytojas prie šitokios kaltės neprisipažinęs, nes jautęsis nekaltas.

"Liubimovo" romane Siniavskis norėjęs atvaizduoti rusišką žmogų, kuris turi tikslą atkurti žemėje rojaus stovį. To būtinai siekiant kasdienybėje konkrečiomis priemonėmis, susikuria į sovietinę santvarką panaši totalitarinė diktatūra, vienaip jaudinanti, kitaip juokinga ir šlykšti. Be abejo, romane daug fantazijos, bet žmonės jame rusiški. Užtai romanas ir baigiasi kaimo popo mišiomis, kai komunistinė diktatūra sugriūva. A. Siniavskis prisipažįsta, kad šį fantastinį romaną kuriant, jam galėjo turėti įtakos du rašytojai: rusų N. Gogolis ir vokiečių E. T. A. Hoffmann, kuriuos Siniavskis mėgsta.

"Socialistinį realizmą", dėl kurio jis pirmiausia susidūrė su komunistais, Siniavskis laikė ir tebelaiko klaidinga estetine pažiūra. Ji taip pat ir žalinga. Visa, kas yra pasirodę reikšmingo naujausioje rusų literatūroje, arba net oficialiojoje sovietinėje literatūroje, yra atsiradę užuolankom, aplenkiant "socialistinį realizmą".

Baigiant reikia priminti, kad A. Siniavskis drauge su A. Solženicinu ir V. Maksimovu bus pagrindiniai bendradarbiai "Kontinento" žurnale, kuris pradedamas leisti Vokietijoje ir yra skiriamas Rytų Europos literatūrai, ypač tiems kūriniams, kurių negalima išspausdinti tėvynėje dėl komunistinės cenzūros.

BANDOMASIS LAIKAS

Pranas lanko savo draugą Leoną, kuris ne per seniausiai vedė. Pabuvojęs pas jį, Pranas pagaliau patylom taria:

— Leonai, ar tu ne per daug pasiduodi savo žmonos valiai?

— O, palauk! — ginasi Leonas. — Pirmaisiais penkeriais metais aš tyčiom apsimetu. Bet vėliau, kai aš parodysiu savo valią, katras čia ponas mūsų namuose, tu nustebsi.

LIGOS SIMPTOMAI

— Ir kaip jūsų apetitas? — klausia gydytojas savo pacientą.

— Labai savotiškas. Kartais turiu apetitą, o kartais jokio.

— Kada jūs to apetito neturit?

— Kai ką tik būnu pavalgęs.

PASIVAIKŠČIOJIMAS SEKMADIENIAIS

— Sekmadieniais po pietų aš mėgstu ilgus pasivaikščiojimus.

— Ir aš seniau juos mėgdavau. Tačiau nuo to laiko, kai tapau našlys, aš visada turiu alaus namuose.

AMERIKOS LIETUVIŲ FOTO ENCIKLOPEDIJA

(Atkelta iš 1 psl.)

Kazimiero, šv. Jurgio, Simano Daukanto, Evangelikų liuteronų, Tėvynės Mylėtojų Draugijos kuopa ir kt.) 19 amžiaus pabaigoje ir 20 amžiaus pradžioje Chicagoje steigiasi pirmosios lietuvių parapijos ir vienuolynai, pirmoji Lietuvių Evangelikų parapija, Šv. Kazimiero seserų kongregacija, tėvų Marijonų vienuolynas. Prie parapijų ir vienuolynų organizuojamos lietuviškos mokyklos, kurios tapo lietuviško švietimo ir lietuvių kultūros centrais. 1892 metais Chicagoje buvo išleistas pirmas laikraštis "Lietuva". Vėliau čia pasirodo vienas po kito įvairių —katalikiškų, anarchistinių, socialistinių ir neutralių pažiūrų laikraščiai: "Katalikas", "Vytis", "Draugas", "Šv. Kazimiero Akademijos Aidai", Kristaus Karaliaus Laivas", "Moterų Dirva", "Naujienos", "Margutis", profesionalų žurnalas "Gydytojas", keli savaitraščiai anglų kalba ir kiti. Pirmaisiais dvidešimtojo amžiaus dešimtmečiais Chicagoje jau veikia įvairių pakraipų kultūros ir mokslo skleidimo organizacijos — Lietuvos vyčiai, Moterų sąjunga, Moksleivių susivienijimas, Katalikų mokslininkų susivienijimas. Netoli Chicagos Valparaiso universitete labai aktyviai reiškiasi lietuviai studentai. Tame universitete buvo dėstoma lietuvių kalba ir literatūra ir veikė Lietuvių studentų literatūros draugija. Chicagos lietuvių kolonija pagarsėjo tuo, kad čia įvyko Pirmasis lietuvių politinis seimas (1914), kuris įsteigė Tautos fondą ir Tautos tarybą. Čia buvo dedamos pastangos suvienyti Amerikos lietuvius, įtraukti juos į kovą už nepriklausomą Lietuvą. Šis suglaustų faktų žiupsnys rodo, kaip Chicagos lietuviai nuo pirmųjų į šį kontinentą atvykimo metų dirbo, organizavosi įvairiose gyvenimo srityse ir kaip dar prieš antrąjį pasaulinį karą Chicagos lietuvių kolonija tapo veikliu, dinamišku ir pajėgiu etniniu vienetu Amerikoje.

Detalizuojant atskirų kolonijų veiklą, būtų galima įsižiūrėti į paskirus nuveiktus darbus, kurie turi etninį charakterį ir būtų įdomūs tautinių mažumų studentui. Pvz. Chicagoje yra šv. Kazimiero kapinės, kuriose puošnūs lietuviški paminklai teikia pakankamai svarios medžiagos atskiram tomui. Netrukus šis tomas pasirodys, ir jis bus įrikiuotas į mūsų foto enciklopedijos rinkinį. Truputį nejauku, kad pradedame su kapinėm. Pradedam todėl, kad šiai knygai medžiaga jau paruošta. Ne dėl to, kad tai būtų pirmasis tomas. Serijos knygos nebus numeruojamos, bet jos visos atrodys panašiai. Išėjus jų daugiau, bus galima sudėti jas į lentynas tokia tvarka, kuria patinka. Pirmiausiai atspausdintas veikalas gali patekti į pačią knygų eilės pabaigą.

Taj toks trumpai yra naujasis projektas — "Amerikos Lietuvių foto enciklopedijos" leidimas.

ALUS IR VĖŽYS

Kalifornijos universiteto mokslininkas dr. J.E. Estrom skelbia, jog tarp alaus gėrėjų pastebėti dažnesni susirgimai vidurių vėžiu.

ATVIRUMAS

Šį rudenį mokytojo sodely kažin kas nukrėtė nemažai obuolių. Mokytojas įtaria, kad tai padarė jo paties mokiniai. Vos tik jis šitaip pagalvojo, kai pamatė bėgantį vieną savo pirmametį mokinį. Jis ir sušunka:

— Petriuk, ar tu buvai prie mano obuolių vogimo?

— Ne, pone mokytojau. Šiemet aš — per mažas. Bet kitais metais pasistengsiu.

PETE'S AUTO REPAIR

Čia daroma Motor tune-up. Motoro, stabdžių, vairo ir automatinių transmisijų remontas. Starteriams ir alternatoriams duodamos ilgalaikės garantijos.

PETRAS PIŠNYS, savininkas

6211-15 S. Damen Ave. Tel. 737-3988

A. TVERAS

LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBĖS

Pardavimas ir taisymas

2646 W. 69th St., Tel. REpublic 7-1941

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Manufacturers

Rankomis išpiaustyti paveikslų rėmai, pritaikinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai.

2400 So., Oakley Ave., Chicago

Tel. VIrginia 7-7258 - 59

WAGNER & SONS

Typewriters, Adding Machines and Checkwriters

Nuomoja — Parduoda — Taiso

NAUJOS NAUDOTOS

Virš 50 m. patikimas patarnavimas

5610 South Pulaski Road

Phone — 581-4111

KONCERTINES YPATINGAS GITARAS IR KANKLES

DARO PAGAL UŽSAKYMĄ IR TAISO STYGINIUS MUZIKOS INSTRUMENTUS

KVIRINAS RUNIMAS

4914 W. Cermak Rd.

CICERO, ILL. 60650

Tel. — 652 - 3200

KALĖDINIAI DOVANŲ SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

Prieš sudarant dovanų siuntinius savo giminėms Lietuvoje, nepamirškime pasiųsti žemiau išvardintų prekių, kurios ypač ten yra naudingos ir pageidaujamos.

Stora crimplene medžiaga su ornamentais, tinka moterų eilutėms arba suknelėms. 1 jardas kainuoja.	$ 6.00
Lygi crimplene medžiaga suknelėms. 1 jardas.	$ 5.40
Crimplene medžiaga su blizgučiais. 1 jardas. (Crimplene medžiagos galima siųsti iki 8 jardų viename siuntinyje).	$ 7.80
Geriausia vyriškai eilutei angliška medžiaga 3¼ jardo	$50.00
Labai gera eilutei angliška medžiaga, 3¼ jardo.	$43.00
Moterų paltams medžiaga, stora, vilnonė, 3 jardai.	$30.00
Minko kailis moteriškam paltui.	$50.00
Nailono kailis moteriškam paltui. 3 jardai.	$36.00
Vyriški arba moteriški užsisegami megztukai. (Cardigans).	$16.50
Vyriški nailono marškiniai.	$ 9.50
Sulankstomi lietsargiai, labai geri.	$ 8.00
Vilnonės gėlėtos skarelės, arba Cashmilon skarelės su blizgučiais	$ 7.20

Priimame užsakymus: auto mašinų, motociklų, dviračių, televizijos aparatų ir kt. Persiunčiame pinigus dėl tokių prekių, kurias iš čia negalima pasiųsti. Taip pat siūlome pasiųsti arba įsigyti savo naudojimui "Olimpia" rašomąsias mašinėles su lietuvišku šriftu.

Sudarome testamentus, administruojame nuosavybes, persiunčiame palikimus prekėmis arba pinigais į Lietuvą arba kitas šalis.

BALTIC STORES LTD.

(Z. JURAS)

421 Hackney Rd., London, E. 2. England

Telef. 01 739 8734 or 460 2592.

Kiekvieno siuntinio pristatymas garantuotas. Reikalaukite mūsų kainoraščių, nurodykite savo pageidavimus.

Balzekų šeima

Stanley Jr.
Stanley Sr.
Robert ir
Stanley III

. . . kviečia Jus aplankyti Balzekas Motors ir įsigyti 1975 metų mažą ir taip pat ekonomišką

CHRYSLER CORDOBA

ar PLYMOUTH FURY

nuo $3,235.00

Mes stengiamės duoti lietuviams geriausią patarnavimą ir geriausias pirkimo sąlygas.

Turime įvairiausių mašinų (Cadillac, Buick ir kitų, taipgi ir importuotų), pradedant nuo $50.00

BALZEKAS MOTORS

4030 S. ARCHER AVENUE

Tel. — VI 7-1515

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMĖNYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street

Tel. PRospect 6-8998

Chicago, Illinois, 60629

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. R. PIETKIEWICZ, Pres.

2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083

PLENTY OF FREE PARKING SPACE

7%	6½%	5¼%
Mokamas už 4 m. certifikatus. Minimum $5,000	Mokamas už 1 m. certifikatus. Minimum $1,000	Mokamas už investavimo sąskaitas

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.

VALANDOS: ANTRAD. ir PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v.; ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. Trečiad: uždaryta. PIRMAD. IR KETVIRTAD. 9 v. r. iki 8 v. v.

STANDARD FEDERAL... FINANCIAL FRIEND OF THE FAMILY

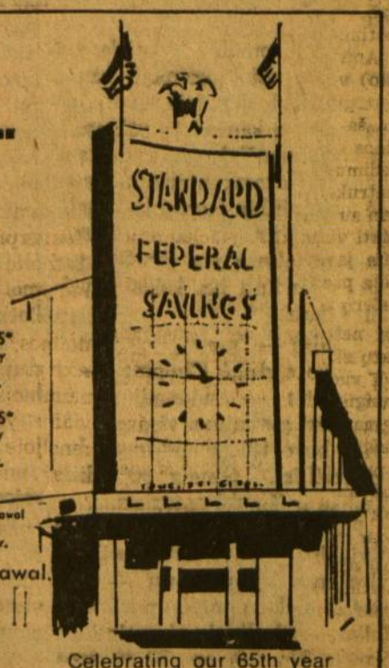

7½% YEARLY	CERTIFICATE ACCOUNTS* $5,000 Or More 4 Year Maturity YIELD INCREASES TO 7.90% on interest accumulated for 1 yr.	7% YEARLY	CERTIFICATE ACCOUNTS* $1,000 Or More 4 Year Maturity YIELD INCREASES TO 7.35% on interest accumulated for 1 yr.
6¾% YEARLY	CERTIFICATE ACCOUNTS* $1,000 Or More 30 Month Maturity YIELD INCREASES TO 7.08% on interest accumulated for 1 yr.	6½% YEARLY	CERTIFICATE ACCOUNTS* $1,000 Or More 1 Year Maturity YIELD INCREASES TO 6.81% on interest accumulated for 1 yr.
5¾% YEARLY	CERTIFICATE ACCOUNTS* $1,000 Or More 90 Day Maturity YIELD INCREASES TO 6.002% on interest accumulated for 1 yr.	5¼% YEARLY	PASSBOOK SAVINGS Interest Paid to Date of Withdrawal YIELD INCREASES TO 5.39% on interest accumulated for 1 yr.

*A substantial interest penalty is required for early withdrawal.

STANDARD FEDERAL SAVINGS

4192 Archer Avenue (at Sacramento)
Chicago, Illinois 60632 — 847-1140

Celebrating our 65th year
Assets over $200,000,000.00
Reserves over $18,000,000.00
Member Federal Savings and Loan Insurance Corporation

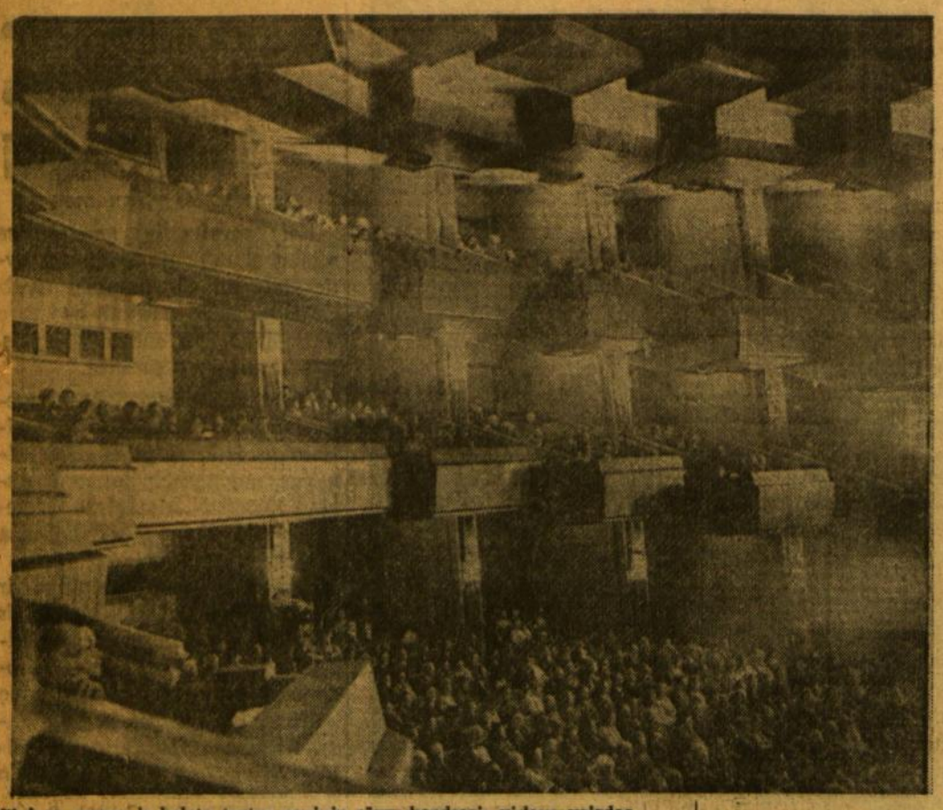

Vilniaus operos ir baleto teatro naujųjų rūmų bendrasis vidaus vaizdas.

Kultūrinė kronika

VILNIUJE ATIDARYTI NAUJI OPEROS IR BALETO TEATRO RŪMAI

Metų metais projektuoti, statyti, solistų, muzikų, šokėjų ir publikos laukti naujieji baleto ir operos rūmai sostinėje atidaryti lapkričio 6 d. Pirmuoju operos spektakliu juose buvo nauja V. Klovos opera "Ave, vita!", kurios siužetu paimti poeto Juliaus Janonio gyvenimo epizodai. Baleto pirmuoju pastatymu buvo P. Čaikovskio "Gulbių ežeras".

Architektūrinį teatro projektą kūrė visas būrys architektų, o projekto vyriausioji architektė buvo N. Bučiūtė. Rūmų projektas gana modernus, tačiau neišsišokantis, o atsargiai priderintas prie bendrosios Vilniaus miesto centro panoramos. Vidus taipgi, kaip atrodo, išplanuotas erdviai ir patogiai. Scenai nepagailėta pačių moderniausių įrengimų.

Palyginimui tenka priminti, jog naujieji Vilniaus operos ir baleto teatro rūmai žiūrovų talpina bent pora šimtų mažiau negu Marijos aukštesniosios mokyklos salė, kurioje vyksta mūsų Chicagos Lietuvių operos spektakliai.

DVI MŪSŲ MOTERŲ DAILININKIŲ PARODOS CHICAGOJE

Ateinantis pirmasis gruodžio mėnesio savaitgalis Chicagoje, galima sakyti, yra skirtas moterų dailininkių kūrybai. Žymiosios mūsų keramikės Eleonoros Marčiulionienės darbų paroda gruodžio 7 d. (šeštadienį) 7 val. 30 min. atidaroma Jaunimo centro apatinėje salėje, o bendroji mūsų moterų dailininkių paroda atidaroma gruodžio 6 d. (penktadienį) 7 val. 30 min. vak. Čiurlionio galerijoje.

STUDIJA APIE LIETUVOS BERNARDINUS-PRANCIŠKONUS

Istorikas kun. dr. Viktoras D. Gidžiūnas, OFM, parašė plačią studiją apie Lietuvos bernardinų - pranciškonų XV ir XVI amžiaus gyvenimą ir darbus. Lietuviškoji šio darbo santrauka atiduota spausdinti Lietuvių katalikų mokslo akademijos "Suvažiavimo Darbuos". Šiuo metu jos autorius baigia spaudai ruošti antrąją studijos dalį lotyniškai.

ATSIMINIMŲ APIE BALĮ SRUOGĄ KNYGOS SUTIKTUVĖS IR JURGIS BLEKAITIS ROCHESTERY

Rochesterio LB kultūrinė sekcija gruodžio mėnesio 7 dieną rengia atsiminimų apie Balį Sruogą knygos sutiktuves ir Jurgio Blekaičio poezijos valandą. Apie atsiminimų knygą ir apie patį Balį Sruogą kalbės taip pat Jurgis Blekaitis. Tuo pačiu atvykimu jis pasižadėjo dar susitikti ir pasidalinti teatrinėmis mintimis su vietos jaunaisiais vaidintojais. Vakaras įvyks Švento Jurgio lietuvių parapijos salėje. Pradžia 8 valandą vakaro.

NEUŽMIRŠTAMASAI LINDĖ-DOBILAS

Jau 40 m. sukako, kaip mirė kun. Julijonas Lindė-Dobilas, rašytojas ir daugelio mūsų spaudos darbininkų auklėtojas. Mirė 1934 m. gruodžio 2 d. Panevėžy, turėdamas 62 m. amžiaus. Baigęs Žemaičių kunigų seminariją, bekunigaudamas giliau domėjosi literatūra ir parašė psichologinį romaną "Blūdą". Nuo 1932 m. pakviestas Panevėžio gimn. literatūros dėstytoju, vėliau tapo vicedirektoriumi. Rašė straipsnius, dramas, studijas, filosofinius esays. Ieškodamas lietuvių tautos dvasios bruožų, idealizavo jos religingumą, ištvermę, meilės sudvasinimą, ramumą ir ilgesingą liūdnumą. Tai buvo humanistinės kultūros pionierius Lietuvoje.

Filmų įvairumai

Vedybos sugriūva, bet jų meilė ne

STASĖ SEMĖNIENĖ

Ingmar Bergman filmas **"SCENES FROM A MARRIAGE"** (Carnegie) yra skiriamas visiems ir klasifikuotas PG. Tai nėra vienas jo metafizinių užuominų filmas, bet gražus, graudus, spalvingas, gyvenimiškas paveikslas, vaizduojąs dviejų širdžių artimumą 20 metų laikotarpiu.

Bergman, kuris parašė, pastatė ir surežisavo šį spalvotą filmą, savo genialumu nupūtė muilo burbulus bei pigius pakaitalus, giliai įžvelgdamas ir apimdamas pačią pagrindinę esmę šiame santuokos atvaizdavime. Jo vedybų scenos yra atmintina ir ambicinga kelionė į modernios santuokos patį centrą, o rezultatai gaunasi gniuždinantys ir jaudinantys — už širdies tverią. Tai tikrai vienas stipriausių filmų, ne vien šiemet matytų, bet vienas pačių didingiausių. Tiktai Ingmar Bergmano magnetinė jėga ir gilus supratimas galėjo sukurti tokį meistrišką darbą, pilną žmogiško intymumo, jautrumo, gyvenimiškos išminties ir mylinčių asmenų sielų atskleidimo.

Filmas prasideda interview — žurnalistė apklausinėja laikraščio straipsniui vyrą (Johan) su žmona (Marianne), kurie abu sutaria, kad po 10 vedybinių metų jie tikrai yra laiminga pora. Johan labai tvirtai įsitikinęs, jog pasiekęs ramybės uostą, vadinamą laime: jam sekasi darbe (profesoriauja), myli savo žmoną ir yra jos mylimas, tėvas dviejų dukterų, draugų gerbiamas, aplamai — padorus pilietis.

Jo žmona klausosi atidžiai ir yra kuklumo, savo vyro įtakoje, moters pavyzdys.Savo pozicijoj ji norėtų bent kryptelėti..., bet ir čia ją pertraukia fotografas, daręs šeimos nuotrauką.

Taip prasideda viena gyvenimiškiausių meilės istorijų apie tobulai laimingą šeimą. Žiūrovas seka, kaip ši ideali, besimylinti pora stebisi savo artimiausių draugų Katarinos (Bibi Anderson) ir Petro (Jan Malmsio) viešomis peštynėmis svečiuose, užgauliojimais, kandžių žodžių kruša ir, pagaliau, žmonos Katarinos alkoholinių gėrimų į veidą sviedimu savo vyrui Petrui. Tačiau netrukus žiūrovas stebi, kaip ir Johan su Marianne pradeda bartis, keikti viens kitą, ir Johann prisipažįsta įsimylėjęs 23 m. Paulą "nekokią pasižiūrėti", bet protingą, daug aferų turėjusią moterį.

Jiedu neišvengia nei muštynių, nei piktų skyrybų. Tačiau pagrinde jie myli viens kitą ,ir toji atmintis juos jungia sunkiose valandose.

Bergman paėmė šią porą iš švedų aukštesnės klasės vidutiniokų. Jis — profesorius, gydytojo sūnus; ji — advokatė, advokato duktė (ir kaip tik ji savo srityje yra šeimos problemų specialistė).

Po 10 m. (filmui prasidėjus) jie vėl susitinka Stockholme. Jie abu vedę (partneriai nerodomi ekrane), ir vieno žmona, kitos vyras yra užsieny. Nostalgijos paveikti nutaria praleisti laiką savo vasarvietėje (tačiau anoje perdaug skaudžių prisiminimų; jis ten prisipažino savo neištikimybę, per 4-rius metus). Ir taip jiedu 20 metų po vedybų ir 10 metų po skyrybų, vidutinio amžiaus žmonės, praleidžia laiką drauge vasarvietėje.

Ir čia Bergman — tas didysis menininkas, atskleidžia, kas iš tikrųjų vėl suveda du besimylinčius asmenis. Virš meilės, virš vedybų, netgi to savanaudiškumo ir savimylos, sunaikinusios santuoką, yra kažkas galingesnio, ką jie žino viens apie kitą, kuo rūpinas vienas kitu, viską prisimena, vienas kitam reikalingi.

Filmas dviejų valandų ir 50 min. ilgumo (su pertauka, švedų kalba ir angliškais parašais) buvo suredaguotas iš pustuzinio beveik vienos valandos švedų televizijos programų. Anot Bergman, keturis mėnesius jis praleido pastatymui, bet visą savo gyvenimą patyrimui.

Liv Ullmann, nuostabi aktorė, dabar beveik monopoliniai užkariavusi ekraną geriausiuose filmuose, Marianne rolėje spindi šilima ir moteriškų švelnumu.

Šioji didžia Dievo dovana apiberta menininkė atveria gražią sielą, kai ji išklauso vyro prisipažinimo neištikimybėje ir vis tiek jį myli. Ji tik gailisi jo, kad jis užsitrauks sau nelaimę.

Johan rolėje Erland Josephson atidengia tokį nusivylimą, kokio niekad neteko matyti ekrane, kai jis, primušęs kruvinai savo žmoną Marianne, verkia dėl savo žiaurumo.

Ingmar Bergman nuolatinio filmuotojo Sven Nykvist nuotraukos dar vis neturi sau lygių nei meniškumo, nei techniško išpildymo atžvilgiu.

LIETUVIŠKOSIOS PROBLEMOS AMERIKOS KATALIKŲ ISTORIJOS PERSVARSTYMO KONFERENCIJOJE

Plačiai skaitomas ir intelektualinių sluoksnių gerai vertinamas katalikų žurnalas "America" savo lapkričio 9 d. laidoje išsamiai komentuoja spalio 4-5 d. Notre Dame universitete įvykusią konferenciją, pavadintą "The Reinterpretation of American Catholic History". Šioje konferencijoje jau iškilo ir Amerikos katalikiškųjų etninių grupių problemos. Tai liudija, kad į tautinių grupių interesus jau lengvai nenumojama ranka. Mums lietuviams yapč džiugu, kad konferencijoje ir lietuvių tikinčiųjų reikalai buvo gana rimtai iškelti jauno žmogaus — Arūno Ališausko, Baltimorėje esančio garsaus Johns Hopkins universiteto graduanto. Jo pranešimo ir diskusijose dalyvavimo dėka, kiek matyti iš "America" žurnalo puslapių, lietuvių katalikų čionykštė situacija ir jų prasmingi tautiniai siekiai konferencijoje buvo vieni iš labiausiai matomų.

"FIGHT INFLATION BY SAVING!"

YOUR SAVINGS AT ST. ANTHONY'S ARE NOW INSURED UP TO $40,000.

EARN HIGHEST INTEREST PLUS YOUR CHOICE OF A WONDERFUL GIFT SIMPLY BY SAVING

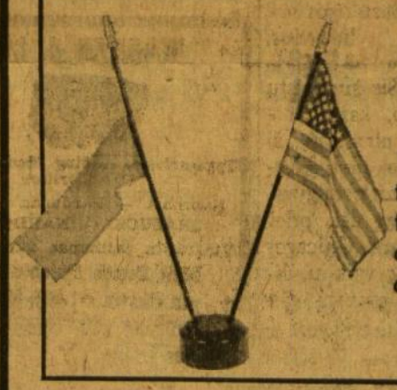

FREE
12" flag of your ethnic origin together with a U.S. flag on a table stand for just coming in and opening a new savings account in any amount.

FREE
Christmas Tablecloth and Napkin Set for opening a 1975 Christmas Club of $2.00 or more per week.

GOOD VALUE!
LIGHT UP YOUR XMAS
Purchase a set of Xmas Lights for $3.99 each with every $25.00 deposit on your new or present savings account.

FREE
BEACON 100% acrylic blanket 60x84 inches with a deposit of $300.00 or more on your new or present savings account.

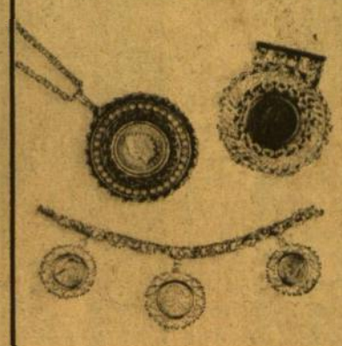

FREE
Choice of one of "American Heritage Jewelry" with a deposit of $1,000.00 or more; with $300.00 deposit you may purchase at $5.50 each.

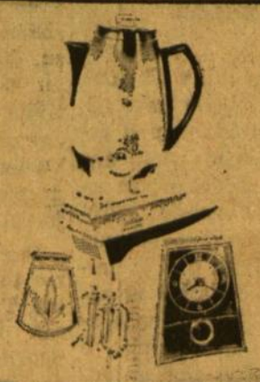

FREE
ALSO ASSORTED NUMBER OF GIFTS WITH DEPOSIT OF $5,000.00 or more.

$1,000.00 is minimum deposit on our certificate accounts. Earns annually 7¼% - 4 years; 6¾% - 30 months; 6½% - one year *A SUBSTANTIAL INTEREST PENALTY IS REQUIRED FOR EARLY WITHDRAWALS ON CERTIFICATE ACCOUNTS. PASSBOOK SAVINGS EARN 5¼% - $100, MINIMUM- PAID UP - 5% - $10, MINIMUM - OPTIONAL. INTEREST ON PASSBOOK ACCOUNTS IS PAID FROM DATE OF DEPOSIT TO DATE OF WITHDRAWAL

Saint Anthony Savings

1447 South 49th Court
CICERO, ILLINOIS 60650
TELEPHONE (312) 656-6330

OFFICE HOURS:
Monday: 9 to 8
Tues. Thur., Fri.: 9 to 5
Saturday:9 to 1
Wednesday: CLOSED

WE RENT SAFE DEPOSIT BOXES - FROM $3.00 AND UP
GIFTS ARE NOT MAILABLE. $40,000 INSURANCE
OF SAVINGS ACCOUNTS IS EFFECTIVE ON NOV. 27, 1974

Petras Maldeikis — sukaktuvininkas

L. DAMBRIŪNAS

Su Petru Maldeikiu teko susipažinti 1920 metais Ramygalos progimnazijos antrojoje klasėje. Ir dabar mes su malonumu prisimenam tą progimnaziją bei jos šaunų direktorių Bronių Liesį, kuris kartu su žmona, taip pat mokytoja, liko nukankinti Sibire. Vėliau likimas lėmė, kad mes abu patekome į Ukmergės gimnaziją, kurią kartu baigę išvykome į Kauną studijuoti tame pačiame humanitarinių mokslų fakultete. Paskui teko abiem ir dirbti tame pačiame Kaune. Todėl malonu prisiminti ankstyvos jaunystės draugą, dabar jau švenčiantį gražų 70-ies metų amžiaus jubiliejų.

Petro Maldeikio kelias į mokslą yra, sakyčiau, gana panašus į daugelio ano meto jaunuolių kelią. Iš tėvų gavęs išlaikymą tik gimnazijos mokslui, paskui dirbo ir kartu studijavo ir baigė universitetą beveik normaliu laiku. Tai buvo, žinoma, nelengvos studijos. Tik tvirtos sveikatos ir mokąs taupyti laiką žmogus galėjo studijuoti ir baigti tokiomis sąlygomis.

Baigęs universitetą su pedagoginių mokslų specialybe, P. Maldeikis tuoj įsitraukė į praktinį pedagoginį darbą. Keletą metų dirbo Kauno Aklųjų instituto vedėju, paskui mokytojavo mokytojų seminarijoj ir gimnazijoj, pagaliau mokytojų seminarijos Kaune direktorius ir gimnazijos direktorius Hanau stovykloje, Vokietijoje. Tačiau Maldeikis buvo ne vien pedagogas praktikas. Pedagogikos mokslus jis studijavo iš pagrindų. Dėl to ir Kauno universiteto filosofijos fakultetas buvo ji pasikvietęs dėstyti pedagoginių dalykų tame fakultete. Jau buvo pristatyta fakultetui ir daktarinė disertacija "Koedukacija psichologiniu požiūriu". Deja, karas ir pasitraukimas iš Lietuvos visa tai sutrukdė.

Tačiau P. Maldeikis ir toliau domėjosi pedagogikos mokslo pažanga, sekė naujausią literatūrą. Dar Kaune būdamas, paruošė psichologijos vadovėlį (kartu su kitais), kuris kartu su disertacijos rankraščiu liko Lietuvoje. Vėliau jis yra išleidęs eilę pedagoginės srities veikaliukų, kaip *Melas kaip pedagoginė problema, Inteligencija ir jos tyrimas, Valia ir jos ugdymas, Tėvai ir vaikai, Seksualinis auklėjimas.* Dar vėliau pasirodė ir stambesnių veikalų: *Vakarų Europos ir JAV auklėjimas* (1958), *Moderniosios* pažangos problemos (1966), *Meilė dvidešimtame amžiuje* (1970).

Šios pastarosios trys knygos nėra tai kokia mokslo populiarizacija, o rimtas moksliškas klausimų nagrinėjimas. Moksliškai reikšmingiausia, tur būt, yra pirmoji knyga. Tai lyginamosios pedagogikos veikalas. Lyginamojo pedagoginių principų nagrinėjimo iki tol nebuvo ir kažin, ar dabar yra. Įdomios ir kitos dvi knygos. Gal būt, autorius jomis Amerikos neatrado ir jokių naujų teorijų nepaskelbė, bet jis to ir nesiekė. Jų tikslas, mano supratimu, buvo kritiškas ligšiolinių pažiūrų vienu ar kitu klausimu vertinimas ir sintetinių išvadų formulavimas. Ir tą darbą jis atliko puikiai. Autorius pasirodo plačiai susipažinęs su nagrinėjamų klausimų literatūra. Jis nėra iš anksto nusistatęs prieš konservatyvumą ar modernumą ir tiek vienur, tiek kitur ieško tikrų vertybių. Skaitant jo knygas, jaučiamas objektyvus, nešališkas, ramus visokių pažiūrų vertinimas.

Toks jis yra ir savo straipsniuose pedagoginiais klausimais, kurių jis yra nemažai prirašęs įvairiuose žurnaluose bei lakraščiuose — *Aiduose, Laiškuose Lietuviams, Tėvynės Sarge, Drauge.* Savo redaguojamų *Švietimo Gairių* kiekviename numery jis vis pateikia kokį rimtą teorinės ar praktinės pedagogikos straipsnį, pvz. *Disciplinos klausimas amerikiečių pedagoginėje literatūroje, Auklėjimas kryžkelėje, Pedagoginių vertybių krizė, Lituanistinių mokyklų tikslų ir metodų klausimu* ir kiti. Net tokį modernų praktinį klausimą, kaip beskyrę sistemą, nagrinėdamas, Maldeikis nekalba, kaip sakoma, iš rankovės. Jis pasirodo gerai pažįstąs pačių amerikiečių literatūrą tuo klausimu ir tik ją apžvelgęs padaro savo išvadas. Negausioje pedagoginėje literatūroje lietuvių kalba P. Maldeikis yra vienas iš žymiausių autorių (šalia Šalkauskio ir Maceinos). Chicagos Pedagoginiame institute jis dėstė pedagogikos bei psichologijos pradmenis. Kursą paruošė raštu, kad galėtų naudotis ir neakivaizdinis skyrius. Įvairių organizacijų susirinkimuose jis yra skaitęs daugybę paskaitų, daugiausia pedagoginiais klausimais.

P. Maldeikis yra LKM Akademijos narys, ilgą laiką buvo Chicagos židinio pirmininkas, pirmininkavo komisijai, sušaukusiai Akademijos suvažiavimą Chicagoje 1962 metais. Dėl to keistoka, kad jo pavardės, rodos, nėra LKM Akademijos narių - mokslininkų sąraše. Tai, žinoma, nesusipratimas, nevykusi praktika. P. Maldeikis nespėjo Lietuvoj įsigyti daktaro laipsnį ir nedėstė aukštojoj mokykloj, bet tos dvi sąlygos nebūtinai rodo asmens mokslingumą. Yra ir tokių menkų daktarinių disertacijų, kurių niekas nė nespausdi-

Petras Maldeikis

na. Ir yra profesorių, ypač Amerikos kolegijose, kurie savo išsimokslinimu nesiskiria nuo geresnių gimnazijos mokytojų ano meto Lietuvoje. Todėl ir apie asmens nuopelnus mokslui reikėtų spręsti ne iš turimo laipsnio ar užimamos vietos, o iš jo darbų. P. Maldeikio darbai nemažesni, negu kai kurių kitų Akademijos narių - mokslininkų, o už kai kurių bus ir gerokai svaresni. Kitas jo vietoj būtų radęs būdų gauti savo nuopelnų pripažinimui ir reklamai. Bet P. Maldeikis tokiems dalykams negabus. Kaip tikras aukštaitis kaimietis, jis pasižymi teigiamomis kaimiečio būdo savybėmis — kuklumu, rimtumu, darbštumu. Savo būdu ir net išvaizda jis man primena kitą tokį "kaimietį" — Praną Dovydaitį.

Visuomeninėj srityj Petras Maldeikis yra ateitininkas nuo pat pirmos klasės. Ypač aktyviai reiškėsi gimnazijoj. Išeivijoj jis yra krikščionių demokratų veikėjas. Kurį laiką buvo centro komiteto sekretorius. Maldeikis apgailestauja katalikų politinį skilimą į dvi partijas ir mano, kad to galima buvo išvengti. Šiuo metu jis yra paruošęs spaudai plačią monografiją apie krikščionių demokratų vadą — prelatą Mykolą Krupavičių. Jis yra suredagavęs ir atsiminimų knygą apie anksti mirusį žymų katalikų veikėją Vytautą Endziulaitį.

Išėjęs į pensiją, P. Maldeikis iš Cicero išsikėlė į sausą Arizoną, bet ir čia jis nesėdi, rankas sudėjęs. Jis jau šeštus metus redaguoja **Švietimo Gairęs. Vasaromis** važinėja su paskaitom į mokytojų studijų savaitę Dainavoje, rašo straipsnius, čia jis parašė ir minėtą prelato Krupavičiaus biografiją. Turi jau ir naują veikalą suplanavęs.

Kad mūsų sukaktuvininkas galėjo tiek nuveikti, kiek jis nuveikė, tai ne jo vieno nuopelnas. Tai kartu nuopelnas ir jo gyvenimo draugės — Jadvygos Endziulaitytės - Maldeikienės, kuri žymiai prisidėjo prie jo darbo sąlygų pagerinimo, nors žmonų nuopelnai nematomi ir dažniausiai neminimi. Petras tai supranta ir užtat dedikavo žmonai vieną iš savo knygų. Šia proga linkime jubiliatui geros sveikatos ir dar daug saulėtų bei vaisingų metų.

Rimvydo Sidrio spalvota nuotrauka iš 1974 metų foto parodos Jaunimo centre, Chicagoj. R. Sidrio darbai parodoje laimėjo antrąją premiją (200 dol.) Plačiau apie parodą žiūr. 5 psl.

Vaclovo Verikaičio rečitalis Rochesteryje

Jau senokai buvau girdėjusi Vaclovo Verikaičio bass-baritoną ir todėl jo koncerto Rochestery (lapkričio 9 d.) laukiau su žingeidžia nuotaika ir viltimi išgirsti kultūringą vokalinę programą. Įdomu, kiek solistas pažengė vokalinio meno keliu per tuos kelerius metus, kada jo negirdėjau. Ar jo balsas skleidėsi, ar darė pažangą? Dar neužmiršau, kad jo platus, turtingas, natūraliai gražaus tembro balsas buvo gerai apvaldytas ir lankstus ir jis visada žavėdavo klausytojus. Verikaitis yra gerai žinomas dainininkas Kanados ir Amerikos padangėse. Jo rečitalių klausėsi, tur būt, kiekvieno didesnio miesto mūsų kolonijų lietuviai. Neretai teko matyti spaudoje aptarimus jo pasirodymų Kanados televizijoje, operos teatruose ir pavieniuose koncertuose Kanadoje ir JAV. Praeitą vasarą Verikaitis gastroliavo su mergaičių choro grupe, kuriai jis ir dabar vadovauja, Europoje Anglijoje, Vokietijoje ir Italijoje. Lietuviškų dainų ir giesmių aidai, atliekami Verikaičio ir jo jaunų chorisčių grupės, aidėjo Vatikane ir žavėjo patį popiežių Paulių.

Pagaliau scenos mėlyno aksomo fone pasirodo ir pats solistas. Tai stambus, subrendęs vyras, laisvai užviešpatavęs išpuoštą žaliomis palmėmis sceną, pasirengęs atlikti šiam vakarui skirtus vokalinius kūrinius.

Pirmas įspūdis — tai jausmas, kad scenoje stovi įgudęs menininkas, kuris tuoj pat užmegs kontaktą su klausytojais. Žvilgterėjau į programą: beveik pagal tradiciją pirmoje ir antroje dainų ir arijų grupėje vien tik lietuvių kompozitorių kūriniai: Palik tik dainą man — J. Bašinsko, Pabėg, bareli — K. V. Banaičio, dvi St. Šimkaus harmonizuotos dainos — Tamsioje naktelėje, žaliojoj girelėj ir Išėjo tėvelis į žalią girelę. Po trumputės pertraukos sekė: Kur tas šaltinėlis — J. Gaubo, Kur bakužė samanota — St. Šimkaus, Rudenio arimuos ir V. Ūdrio daina (arija) iš operos Pilėnai, sukurtos jauno, labai talentingo ir garsėjančio kompozitoriaus Lietuvoje — V. Klovos.

Taigi, pirmieji dainų garsai užlieja nelabai jau didelę Rochesterio lietuvių parapijos salę ir ją visą pripildo, o man atėjo mintis, kaip būtų gera dabar būti didelėje salėje su didžiule scena, nes Verikaičio balsas toks didelis, jog savo jėga pritrenkė susirinkusius. Stebino pastangos balsą didinti, nuo ko nukentėjo intonacijos švarumas, gavosi lengvas detonavimas ir kai kuriose vietose balso aštrumas, vietoj seniau buvusio "aksomo". Buvau benusimenanti, nes žinau, kad su bėgančiais metais dažnai vokalistai netenka balso laisvės ir sugebėjimo ją valdyti, bet pradeda forsuoti, stumti. Džiaugiuos, kad tai buvo tik trumpalaikis įspūdis. Gal tai buvo neįprastas Verikaičiui nervingumas, dažnai pasitaikąs solistams koncertą pradedant. Su trečia daina jo balsas apšilo, pralaisvėjo, ir juo tolyn, juo viskas ėjo geryn: balso kantilena išsilygino, pradėjo laisvai plaukti, leisdama solistui giliau įsijausti į atliekamus kūrinius, juos interpretuoti. Atsirado balso elikvencija, spalvingumas ir kūrinių išraiška. Ypač šie visi elementai buvo ryškūs ir įspūdingi atliekant Ūdrio ariją iš operos Pilėnai. Balso grožis, gera dikcija ir tinkamai suprasta interpretacija iškėlė arijos dramatišką melodingumą ir jos grožį. Būtų gera išgirsti Verikaitį pilnoje Pilėnų operoje Ūdrio rolėje! Manau, kad jis būtų tai rolei tinkamas.

Antra programos dalis, kurioje tilpo kitų tautų kompozitorių kūriniai, buvo daugiau lyrinio pobūdžio. Perėjimas iš dramatinės dinamikos į lyrinį stilių ir lengvumą Verikaičiui nesudarė sunkumo. Jis čia sugebėjo dainuoti jautriai, kartais net sentimentaliai, su švelniais piano ir pianissimo niuansais, kas nėra lengvai atliekama didelės apimties balso.

Namo — nostalgiškasis largo iš Naujojo pasaulio simfonijos — Dvoržak; Sudie, tau paskutinis — malda-arija iš operos Simon Boccanegra — Verdi, Tomskio arija iš op. Eugenijus Oneginas — Čaikovskio, ir po to to sekė kiek lengvesnio pobūdžio Markizo arija iš operetės Kornevillio varpai — Planquette ir Some enchanted evening angliškai) iš operetės South Pacific — Rodgers. Visi kūriniai buvo padainuoti įtikinančiai ir klausytojų priimti ilgais plojimais. Susirinkusiųjų prašomas, entuziastingas solistas atliko net penkis kūrinius virš programos, jų tarpe vieną gražiausių baritonui arijų itališkai Non piu andrai iš op. Figaro vestuvės, Mozarto.

Vaclovas Verikaitis dainuoja Rochestery lapkr. 9 d. Nuotr. J. Jankaus

Turėčiau pastebėti, kad daina "Tinginė boba" St. Šimkaus nebuvo tinkamas priedas prie gražios, kultūringos vokalinės programos, kurią mums Verikaitis išpildė. Dėl savo turinio ši daina neturi estetinės vertės ir net įžeidžia moterį. Humoras muzikoje? Liaudiška daina? Gal būt, ir vis dėlto šios rūšies rečitalyje ji netiko.

Koncertas klausytojų neapvylė: atliekami kūriniai solisto buvo išmąstyti, interpretacija buvo tinkamai suprasta. Džiaugiuos, kad šį kartą vertimai svetimų tekstų į lietuvių kalbą buvo be priekaišto.

Solisto gabus ir patikimas palydovas pianinu Jonas Govėdas savo uždavinį atliko labai gerai. Govėdas daugiau žinomas, kaip Varpo choro dirigentas Toronte. Jo, kaip individualaus pianisto, neteko girdėti, bet iš šio koncerto galima spręsti apie jo gerą pianistinę techniką. Jis moka sekti solistą ir duoti jam atlikimo laisvę, o tai neabejotinai svarbus įrodymas gero akompaniatoriaus. Jie abu — dainininkas ir jo palydovas pianu — sudarė stiprų vienetą scenoje.

VLADA SABALIENĖ

Pianistas M. Motekaitis Santa Monicoj

Kai savaitgalių programose nuolat dominuoja dailiosios lyties talentai, suprantama, išvaizdaus vyriškio pasirodymas prie fortepijono yra malonus įvykis, palaikantis vyrų prestižą.

Užtat reikia pagirti Los Angeles "vyriškai" nusiteikusius ateitininkus ir kelis gerasirdžius rėmėjus, surengusius jauno ir gabaus pianisto Manigirdo Motekaičio rečitalį lapkr. 17 d. Santa Monikoje.

Programa buvo turininga ir gerai įsisavinta: M. Motekaitis pakartojo šių metų pradžioje Chicagoje skambintus dalykus, parodančius jo aukštą fortepijoninę kultūrą. Jau tuomet komp. Vladas Jakubėnas koncerto recenzijoje pažymėjo, kad Motekaičio skambinime dominuoja ne "gaivalingas, mases patraukiantis polėkis", bet "epiškas, objektyvus elementas". Atseit, akademiškai nuosaikus, kruopštus interpretavimas.

Tokį skambinimo stilių ir girdėjome Santa Monikos rečitalyje. Kai kas iš klausytojų (išreiškusių pokoncertines nuomones) lyg ir pasigedo frazuotės blizgesio, sakyčiau, vaidybiško, aiškiai matomo "pokalbio" su instrumentu, ypač Paganini — Liszt etiude, ar Rachmaninovo "Etude Tableau, opus 39, Nr. 1", ar Chopino "Noktiurne, opus 62, Nr. 2"; ar didesnio patoso Beethoveno "Sonatoje F major, opus 54". Kai kam visas skambinimas buvo "per vienodas", griežčiau sakant, "nuobodokas".

Skonio reikalas. Komentuotojai užmiršta, kad kiekvienam geram atlikėjui turi rūpėti ne tiek vaidybiškas žaismas, kiek — tikslus, rūpestingas muzikos kūrinio atskleidimas.

Jau įžanginėje Mozarto "Sonatoje A minor, K. 310" buvo pabrėžtas M. Motekaičio būdas — švelniai elgtis su instrumentu, išlaikyti skaidrų toną, parodyti grojamo dalyko grožį. Tai apoloniškas būdas.

Džiugu, kad pianistas paskambino net keturias lietuvių kompozicijas, puikaus pavidalo, pergyvenimu virpančią V. Jakubėno "Pasaką", gan gražų Giedros Gudauskienės "Rondo iš sonatinos, opus 12", Jeronimo Kačinsko "Andante grazioso iš Atspindžių" ir širdžiai mielas Juozo Gruodžio "Variacijas liaudies dainos tema "Bernužėli, neviliok!".

Savo ramų įsijautimą pianistas gabiai pademonstravo nelengvame Debussy "Etude XI pour les arpeges composes, iš "Douze etudes" ir spalvingose Grahmso "Variacijose Paganini tema, opus 35".

Du trumpesni ritmingi, vaiskūs dalykai (Lecuonos ir N. Čerepkino) buvo pagroti bisui.

Aplamai, M. Motekaičio švelnus, sekmadieninis grojimas lyg ir paantrino faktą, kad koncertas vyko sekmadienio popietį Ramiojo Vandenyno gražioje pakrantėje Ir pati gausi auditorija — tai mūsų brangūs, taikūs, vieningi kultūros mylėtojai.

Gal sekantį kartą pianistas ką nors įmantraus sugalvos ir tiems, kurie teisėtai trokšta išraiškesnių klaviatūros palytėjimų. Juk yra įvairaus temperamento klausytojų.

Pr. V.

PERKA RELIGINES KNYGAS

Surinkus statistinius duomenis, nustatyta, kad paskutinių 12 mėn. laikotarpy iš 52 milijonų šeimų JAV-se bent 21 milijonas pirko nors vieną religinę knygą. Apie 18 proc. pirko naują Šv. Rašto knygą. Iš viso buvo nupirkta 9 mil. Šv. Rašto ir apie 12 mil. kitų religinių knygų.

ILLINOIS UNIVERSITETUOSE

Visuose Illinois valstybiniuose universitetuose ir kolegijose šiemet yra 593,631 studentas. Palyginus su pernai metais, padidėjo 9.4 proc. Visuose šios valstijos privačiuose universitetuose ir kolegijose yra 452,510 studentų — net 11.5 proc. daugiau kaip pernai.